
Ambients d'aprenentatge i inclusió

Orientacions per a una correcta atenció a la diversitat

Marc Molas Esparraguera

Tutoria: Josep Maria Garcia Balda

13 de juny de 2022

Màster universitari en psicopedagogia
Treball de final de màster
Àmbit d'educació inclusiva

Agraïments

A tota la comunitat educativa de l'escola utilitzada com a mostra, el nom de la qual prefereixo no revelar per mantenir-ne l'anonimat. La tasca que duu a terme tot el claustre dia rere dia és immensa i ajuda a creure en un futur millor. Moltes gràcies a totes i tots, especialment a l'equip de cycle inicial i educació infantil per respondre l'enquesta en un final de curs intens.

A la secretària de l'equip directiu i a la coordinadora d'ambients al centre, per la predisposició i obertura a l'hora d'acceptar l'entrevista.

A en Josep Maria, director d'aquest treball final de màster. Sempre hi ha sigut quan l'he necessitat i m'ha ajudat a posar sobre el paper el que, en un inici, només eren idees borroses.

Resum

Un dels principals reptes que aborden actualment les escoles i instituts és la de caminar cap a una escola inclusiva on s'acompanyin i s'atenguin totes les necessitats, diversitats o diferències i on hi pugui ser inclòs tot l'alumnat. Les constants demandes de l'Administració, no obstant, també van en la direcció d'oferir processos d'ensenyament-aprenentatge individualitzats, adaptats al nivell de cadascú i allunyats del tradicionalisme de la mecànica o la repetició. És en aquest punt on sorgeix la metodologia de treball per *ambients d'aprenentatge*, una idea focalitzada en l'infant com a subjecte actiu, únic i capaç d'autoregular els seus aprenentatges basats en els seus interessos i motivacions. El present estudi busca conèixer si la metodologia d'ambients d'aprenentatge pot esdevenir una eina d'atenció a la diversitat i, així, poder optimitzar aquesta proposta. A través d'una metodologia mixta combinant un qüestionari quantitatiu amb escala de Likert i una entrevista qualitativa, a través d'un procés de triangulació concurrent, s'observa que la metodologia d'ambients és apropiada per poder atendre la diversitat dins l'aula, ja que permet una millor atenció a l'alumnat amb més dificultats.

Paraules clau: ambients d'aprenentatge, inclusió, atenció a la diversitat.

Abstract

One of the main challenges schools and institutes are facing today is to walk towards an inclusive school where all needs, diversity or differences are accompanied and a school where all students can be included. However, the constant demands of the Administration also go in the direction of offering individualized teaching-learning processes, adapted to the level of each one and far removed from the traditionalism of mechanics or repetition. Here is where the new learning methodology called *learning environments* emerges, an idea focused on the child as an active subject, unique and able to self-regulate his/her learning process based on their interests and motivations. The present study seeks to know whether this methodology can become a tool for attention to diversity and thus be able to optimize this proposal. Through a mixed methodology combining a quantitative questionnaire with a Likert scale and a qualitative interview, through a concurrent triangulation process, it is observed that this methodology is appropriate to be able to address diversity within the classroom because it allows better attention to students with more difficulties.

Key words: learning environments, inclusion, diversity attention.

Índex

Índex de taules i gràfics.....	6
Introducció.....	7
Justificació.....	9
Plantejament del problema.....	11
Concretar i contextualitzar.....	11
Objectius del treball.....	11
Hipòtesi.....	12
Marc normatiu.....	13
Marc teòric.....	15
Aportació a la societat i a la ètica professional.....	17
Marc metodològic.....	18
Enfocament i tipus d'investigació.....	18
Treball de camp.....	18
Context.....	18
Mostra i participants.....	19
Estratègia de recollida de dades.....	19
Instruments de recollida de dades.....	20
Anàlisi de les dades.....	21
Planificació i temporització.....	22
Anàlisi de resultats.....	24
Quantificació de recursos per atendre l'alumnat.....	24
La visió de l'equip docent.....	28
Orientacions de millora.....	34
Conclusions i suggeriments.....	36
Conclusions en relació a l'objectiu.....	36
Limitacions, suggeriments i propostes de millora.....	39
Perspectives de futur.....	41
Referències bibliogràfiques.....	42

Annexos	44
Annex 1. Instrument de recollida d'informació 1.....	44
Annex 2. Instrument de recollida d'informació 2.....	50
Annex 3. Cronograma del projecte (diagrama de Gantt).....	56

Índex de taules i gràfics

Taules

Taula 1. Perfil sociodemogràfic de la mostra.....	19
Taula 2. Relació entre les preguntes del qüestionari i els objectius.....	20
Taula 3. Relació entre les preguntes de l'entrevista i els objectius.....	21
Taula 4. Fases del projecte.....	22
Taula 5. Esquema de referència de les fonts entrevistades.....	29

Gràfics

Gràfic 1. Presència de més d'un adult dins l'aula.....	24
Gràfic 2. Presència de l'adult i atenció a les necessitats.....	25
Gràfic 3. Atenció a la diversitat de nivells dins l'aula.....	25
Gràfic 4. Dotació econòmica destinada.....	25
Gràfic 5. Atenció a la diversitat i més inversió econòmica.....	26
Gràfic 6. Estratègies i eines per acompanyar l'alumnat.....	26
Gràfic 7. Formació en atenció a la diversitat.....	27
Gràfic 8. Materials i activitats.....	27
Gràfic 9. Optimització de l'espai.....	27
Gràfic 10. Durada de les sessions.....	28
Gràfic 11. Ràtio d'infants per aula.....	28

1. Introducció

“Els ambients educatius han d’ajudar els infants a aprendre a viure”

Què és l’educació viva? - Associació CAIEV

Ja sigui pels canvis socials, educatius, metodològics o psicopedagògics, la presència d’un alumnat més divers i amb necessitats més diferents, ja és una realitat a les aules. Ja no som a terra ferma esperant una onada d’alumnat amb necessitats educatives especials, sinó que som dins el mar, nedant i acompanyant un tipus d’alumnat que ha nascut a un nou segle. Un segle i un món on predominen la immediatesa, la globalització, la tecnologia i l’emprenedoria. Parlem d’un segle nou però la realitat és que, molt probablement, en aquest nou segle que hem encetat, alumnes nascuts avui ja veuen, viuen i entenen el món d’una manera completament diferent als alumnes nascuts fa deu anys.

Davant d’aquesta situació de canvi constant, adaptació i renovació, podria dir-se que, la situació a les escoles, a grans trets, no s’ha transformat tant. Bàsicament, hi ha una figura (equip docent) que vetlla perquè els infants esdevinguin coneixedors d’un temari (currículum) i desenvolupin un seguit d’habilitats (competències) per fer front a la vida fora de l’aula. Podríem, doncs, preguntar-nos com és que l’educació, s’ha vist tant diferenciada dels canvis que, a nivell mundial, s’han esdevingut en els darrers cent anys?

Es posa de manifest a moltes de les darreres publicacions i normatives de caire educatiu que, l’escola i l’Administració, han de vetllar per assegurar una educació inclusiva de tot l’alumnat a l’escola ordinària. No obstant, aquestes demandes sovint són rebudes amb desànim pels claustres degut a una hipotètica manca de recursos per fer front a aquesta diversitat tan accentuada que viuen sovint els centres.

És en aquest context on, d’una manera molt tímida i buscant els màxims suports de la societat, la política o la ciència, sorgeixen noves maneres d’entendre aquesta funció de l’escola. I és que encara són molt potents les idees i les funcions tradicionals de l’escola i, per molt que la ciència pugui defensar una postura, semblaria complicat instaurar-la definitivament i de manera àmplia a la majoria d’escoles ordinàries.

D’aquestes noves mirades de l’escola cap a l’alumnat, podríem destacar-ne moltes. No obstant, el propòsit d’aquest projecte és centrar-nos en la mirada i la metodologia dels ambients d’aprenentatge cap a l’infant i com, això, pot ajudar a una escola cada vegada més oberta a les diferents tipologies i necessitats de l’alumnat.

Algunes pinzellades d’aquesta nova metodologia són el respecte i atenció a tots i cadascun dels infants, respecte pels diferents ritmes d’aprenentatge i pels diferents nivells madurats. Aquesta metodologia, a grans trets, defensa que no tot l’alumnat està igual de preparat i té el mateix nivell o motivació al mateix moment. Cada infant és únic i demostra un potencial únic. Per això, cadascú aprèn en un moment diferent i d’una manera diferent als altres. Una altra

característica és la cura dels espais. Sovint recordem algunes aules, més de caire tradicional, on gairebé les parets no es veuen degut a tot el material estimulatiu present. Defensen que, això, sovint pot dificultar l'accés a l'aprenentatge per a aquell alumnat més sensible o amb més dificultats per centrar l'atenció.

És en aquest context on, aquestes noves metodologies, poden ser una oportunitat per a centrar-nos en l'infant com a subjecte únic i irrepetible. No obstant, aquesta metodologia representaria una oportunitat o bé un inconvenient per poder atendre la diversitat d'alumnat dins l'aula ordinària? Tot l'alumnat està igual de preparat i predisposat per aprendre a partir d'aquesta metodologia? L'atenció a la diversitat es pot dur a terme correctament a través d'aquestes metodologies? Podem, si és el cas, optimitzar aquesta proposta per fer-la millor encara?

Aquesta és la clau general del projecte que pretén, d'una banda, provar que a través de la metodologia dels ambients es pot atendre a la diversitat. No obstant, d'altra banda, l'estudi també pretén crear unes orientacions i uns plantejaments de millora cap a una millor atenció a la diversitat durant aquestes franges de metodologia més oberta i flexible.

Per fer-ho, el projecte s'ha centrat en una escola de màxima complexitat de les comarques gironines, que utilitza aquesta metodologia de treball globalitzat als cicles d'educació infantil i de cicle inicial. No obstant, la percepció que sovint neguiteja i preocupa a l'equip docent del centre és si realment, aquesta metodologia, ajuda a tot l'alumnat o si, per contra, només beneficia un percentatge d'alumnes.

2. Justificació

El present projecte d'investigació es basa en donar una base científica a un dels reptes que presenta (i presentarà) l'escola. Una escola que, constantment, busca allunyar-se del tradicionalisme, de l'aprenentatge mecànic, repetitiu o poc significatiu. Es tracta, doncs, de poder, entre altres, donar una resposta a aquesta problemàtica que, de ben segur, començarà a remoure molts claustres i molts equips docents, si és que no ho fa ja.

La necessitat d'incloure tot l'alumnat dins l'escola ordinària no només és palesa cada vegada en més normatives, legislacions i decrets (De l'escola inclusiva al sistema inclusiu, Departament d'Educació, 2015), sinó que, també, és la voluntat de bona part d'escoles, instituts, famílies i serveis educatius. Sovint la política defensa que les escoles d'educació especial estan destinades a desaparèixer. Si més no, la última llei educativa a nivell estatal, la LOMLOE, (Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació) estableix que "els centres ordinaris han de comptar amb els recursos necessaris per atendre en les millors condicions l'alumnat amb discapacitat". Per una banda, això pot fer que la presència de centres educatius especials tendeixin a desaparèixer però, també, que s'asseguri un sistema inclusiu a tots els nivells, tal com va acordar-se a la Convenció de l'ONU i a la qual Espanya es va comprometre.

Davant d'aquesta condició, no podem quedar-nos sense fer res. Cal ser capaces i capaços d'incloure tot l'alumnat dins l'aula i poder-lo atendre de la manera com es mereix. És aquí on, també, rau la importància del tema escollit dins l'àmbit de l'educació inclusiva. Una educació inclusiva a l'escola ordinària ha de passar per poder obrir les portes a qualsevol persona, en edat escolar, que ho vulgui. Segurament, caldrà replantejar moltes altres qüestions. Però, i si comencem pels ambients?

L'escola no pot estar mai d'esquenes als canvis populars, socials, polítics o econòmics que mouen el món. Cal una revisió constant de les metodologies i dels motius pels quals fem una cosa, no fem una altra i per què. En aquesta línia, sempre intentaré defensar que les noves legislacions, normatives o decrets són pel bé de l'alumnat, de l'escola i, en general, de la societat. No obstant, també m'oposaré rotundament a les noves normatives que volen canviar el paradigma atenent més a criteris polítics que no pas pedagògics o científics.

Dit això, haig de dir que el meu interès personal per l'elecció d'aquest tema, rau en la meva professió de base. Sóc mestre, treballant seguint la metodologia d'ambients amb el meu alumnat i crec fermament en que és una bona oportunitat per atendre la diversitat present dins l'aula. És, també, una oportunitat d'èxit per a ells, una oportunitat per desplegar el seu potencial i buscar, a través de les diferents intel·ligències, en quina àrea són experts. Podria dir, també, que tinc especial interès per l'escola viva, l'escola que potencia l'emprenedoria i les capacitats de tots els seus alumnes. Una escola centrada en formar futurs ciutadans d'un món que és totalment canviant i que, ho vulguem o no, serà diferent de com és avui. Per tot això, crec que necessitem una escola allunyada del tradicionalisme del llibre de text. Un llibre

de text on tots els nens i nenes tenen la mateixa pàgina, amb el mateix exercici i que, a més, potencia poques connexions sinàptiques al cervell.

Una de les meves motivacions personals a l'hora d'escollir aquest tema, també ha estat el fet d'aprendre més sobre aquesta metodologia. Crec que, més enllà d'una metodologia pedagògica, és una manera de fer i d'entendre l'infant molt potent i molt capaç de situar-se en el debat educatiu actual. Els i les docents necessitem una formació constant i, per això, també he escollit aquesta temàtica.

3. Plantejament del problema

3.1. Concretar i contextualitzar

Amb les noves mirades educatives i psicopedagògiques que entenen els processos d'ensenyament-aprenentatge com a propostes centrades en l'infant, les seves necessitats i els seus interessos, moltes escoles han optat per abandonar les sessions magistrals i els llibres de text per iniciar un camí cap a les metodologies obertes i flexibles com ho són els ambients. Alhora, les normatives i les legislacions educatives, segueixen mantenint la importància d'una atenció a la diversitat, l'ensenyament al màxim d'individualitzat i la planificació de suports a l'escola inclusiva. És aquí, on aquesta investigació pren el sentit. La investigació s'ha centrat en l'equip docent d'educació infantil i primària que ja duen a terme un treball basat en una metodologia oberta i flexible com ho és la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge. Aquest treball vol, d'una banda, conèixer quina valoració fan els/les docents de l'atenció a la diversitat quan es treballa per ambients i, d'altra banda, establir propostes de millora per optimitzar l'atenció a la diversitat als ambients.

Algunes de les **preguntes de la investigació** són:

1. Les sessions d'ambients d'aprenentatge permeten atendre la diversitat?
2. Quina és la quantitat de recursos (econòmics, formatius, humans, etc) de que es disposa per atendre la diversitat durant els ambients?
3. Quina percepció té l'equip docent en relació a l'atenció a la diversitat durant els ambients?
4. Com es garanteix l'atenció a la diversitat durant les sessions d'ambients d'aprenentatge?
5. Com es poden atendre tots els infants a partir del treball per ambients?
6. Què és cabdal en el treball per ambients d'aprenentatge per garantir una atenció a la diversitat òptima?
7. Com pot millorar-se aquesta proposta de treball per ambients?

Pel que fa a les variables d'aquesta investigació, parlem d'una variable dependent (VD) referent a la intensitat d'atenció a la diversitat durant les sessions d'ambients i de diverses variables independents (VI) com 1) la quantitat de recursos per atendre la diversitat, 2) les actuacions docents en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge o 3) la quantitat de tasques d'aprenentatge obertes i flexibles.

3.2. Objectius del treball

L'objectiu general del projecte és **conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal de optimitzar-ne la proposta.**

Aquest objectiu es desglossa en els tres objectius específics següents:

1. Quantificar els recursos que permeten acompanyar l'alumnat de manera inclusiva durant les sessions d'ambients.
2. Descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients.
3. Formular orientacions de millora per a les propostes futures.

3.3. Hipòtesi

El projecte parteix de la següent hipòtesi: *la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge afavoreix una atenció a la diversitat de manera inclusiva.*

4. Marc normatiu

Si parlem del món i la societat actuals, hom podria afirmar que una característica pròpia i present a qualsevol punt del planeta, és la pluralitat. Les persones, les cultures i les tradicions són plurals, diverses i molt riques. De fet, tal com apunta Lluç (2005), les primeres propostes pedagògiques d'atenció a la pluralitat cultural, s'han generat des de col·lectius de mestres que treballen en poblacions escolars amb un alt índex d'immigració. En aquest sentit, són moltes i molt diverses les normatives, les legislacions i les resolucions que, actualment, caminen cap a una atenció educativa inclusiva i plural i que volen fer, de l'educació en general, un procés adaptat a la societat actual.

A nivell mundial, un dels principals marcs de referència quan parlem d'educació inclusiva és la Convenció de l'Organització de les Nacions Unides (ONU) sobre els drets de les persones amb discapacitat, celebrada el 13 de desembre de 2006. Aquest és un bon punt d'inici, ja que instarà a tots els estats membre a establir l'educació inclusiva com un dret humà fonamental de tots els estudiants d'aquests països. En aquesta línia, la convenció estableix una sèrie de drets per les persones amb discapacitat, entre ells, el dret a una educació basada en la no discriminació i la igualtat d'oportunitats. A més, tots els estats signants, asseguraran que "les persones amb discapacitat no quedin excloses del sistema general d'educació per motius de discapacitat i que, els nens i les nenes no quedin exclosos de l'educació primària i secundària gratuïta i obligatòria per motius de discapacitat". Aquesta convenció, doncs, posa les bases a tota la normativa europea, espanyola i catalana en el tractament de la diversitat a les aules. Tracta un tema cabdal en aquest projecte d'investigació com ho és la inclusió de totes les persones dins l'aula, sense discriminació de cap mena.

Pel que fa a la legislació europea, també es posa de manifest un gran suport a aquesta educació inclusiva en diverses normatives i recomanacions als estats membre. De fet, el primer principi del pilar europeu de drets socials estableix que "totes les persones tenen dret a una educació, formació i aprenentatge permanent inclusius i de qualitat". També trobem la paraula inclusió a una recomanació del Consell Europeu als estats membre en la qual s'especifica que es pretén reforçar alguns objectius socials amb, entre altres, un afavoriment d'una educació més inclusiva.

A partir d'aquestes i altres normatives i consells sobre l'atenció a la diversitat i la inclusió a les aules de les persones amb discapacitat, els governs de l'estat espanyol i la Generalitat de Catalunya han elaborat normatives al respecte que concreten, a la pràctica, aquestes mesures. Per una banda, en la normativa d'àmbit estatal (LOMLOE), trobem la importància que es dona a la inclusió de les persones amb discapacitat a les aules dels centres i, per altra, a la normativa catalana (LEC) es subratlla que l'atenció educativa de tots els alumnes es regeix pel principi d'escola inclusiva.

Davant aquest "allau d'inclusivitat", podem doncs, parlar de què és realment l'escola inclusiva. Molts autors han estudiat i comparat aquest nou sistema d'entendre l'escola. A grans trets, podria associar-se l'escola inclusiva com aquella que garanteix una educació de qualitat i les oportunitats per a tot

l'alumnat però també aquella que és capaç d'incloure i acompanyar tot l'alumnat al llarg de la seva escolarització, sense tenir en compte la seva condició física, cultural, religiosa, etc. En aquest sentit López (2012) argumenta que l'educació inclusiva, avui, radica en el fet d'acceptar les persones diferents com a persones igual.

Entenem doncs, que l'escola inclusiva és aquella que permet escolaritzar tot l'alumnat sense distincions i poder oferir les activitats d'ensenyament i aprenentatge adaptades a cadascun d'ells/es. Tornant al present projecte, aquesta idea d'oferir una escola per a tothom, cal entendre-la com una oportunitat per garantir que tot l'alumnat (discapacitat o no) pugui sentir-se atès, acompanyat i pugui desenvolupar el seu potencial. En aquesta línia, el projecte vol demostrar que la metodologia d'ambients pot ser una gran oportunitat per a tot l'alumnat però també una oportunitat per atendre aquesta diversitat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. A Catalunya, el document creat per la Generalitat "De l'escola inclusiva al sistema inclusiu", estableix que "les discapacitats i els trastorns de desenvolupament han de ser considerats des del model social, abordats des del mateix currículum i dedicant-hi esforços per garantir que l'alumne/a pot accedir i participar en totes aquelles activitats que resulten imprescindibles per al seu desenvolupament i aprenentatge en societat."

En aquest sentit, la investigació i els objectius plantejats prenen especial importància, ja que es vol demostrar que, la metodologia d'ambients d'aprenentatge, ajuda a atendre més i millor a l'alumnat dins l'aula ordinària.

5. Marc teòric

El present projecte gira entorn a una metodologia d'ensenyament-aprenentatge que, fins fa poc, estava molt instaurada a les etapes d'educació infantil i que, sembla, comença a expandir-se cap a etapes més superiors. La metodologia d'ambients d'aprenentatge no és la única fórmula ni la més vàlida ni tampoc la més coneguda. Es tracta d'una metodologia utilitzada en algunes escoles i centres educatius amb la finalitat de propiciar el màxim número d'experiències significatives per a l'alumnat i que, també, pugui gaudir jugant i aprenent a l'hora. Així com en aquest estudi es prioritza la conceptualització i anàlisi de la metodologia basada en ambients d'aprenentatge, són moltes altres les metodologies de caire obert, flexible i adaptada als interessos i motivacions de l'alumnat (treball per projectes, centres d'interès, etc).

Els espais (o ambients) d'aprenentatge són zones (sovint la mateixa aula) amb materials, jocs, propostes i activitats diverses on l'alumnat pot gaudir i compartir amb la resta d'iguals aquelles experiències. Es tracta de materials i activitats molt flexibles i adaptades cada una a les necessitats de l'alumne que vulgui jugar-hi. Així doncs, no hi hauria d'haver cap problemàtica per a incloure tot l'alumnat a través d'aquestes metodologies. No obstant, sovint ens preguntem si aquestes metodologies són útils i eficaces per lluitar contra l'exclusió i poder atendre a tot l'alumnat dins l'aula ordinària. Són espais que prioritzen molt la relació entre iguals i l'establiment de relacions de qualitat.

Si bé la paraula "ambients" dins el camp educatiu és un terme novedós i innovador, segons Raichvarg (1994), la paraula "ambient" data de l'any 1921 quan, els geògrafs van considerar que la paraula "medi" era insuficient per detallar l'acció dels éssers humans sobre el medi. La metodologia d'ambients d'aprenentatge inclou moltes altres qüestions que no pas només el medi. En aquesta línia, treballar per ambients va molt més enllà de simplement cuidar l'estètica o bé plantejar activitats mínimament manipulatives. Seria un error concebre que es treballa per ambients d'aprenentatge sense comptar, per exemple, amb un projecte que ho consolidi o bé amb un equip de professionals que ho respalli. Treballar per ambients va molt més enllà de l'aula. Inclou l'alumnat, l'equip docent, l'espai, les famílies, els interessos de l'aprenent, etc. Així, seguint les paraules de Duarte (2003), els ambients impliquen, a més a més de modificar l'espai físic, els recursos i els materials amb els quals es treballa, un replantejament dels projectes educatius que s'hi desenvolupen i, particularment, les interaccions dels protagonistes, de manera que l'escola sigui un verdader sistema obert, flexible, dinàmic i que facilitin l'articulació dels integrants de la comunitat educativa (mestres, estudiants, famílies, directius i comunitat en general).

Un altre dels canvis que defensen les metodologies obertes com la dels ambients, és la coneixença i la cohesió de tot el grup classe i el mestre i l'entorn escolar com a facilitador d'experiències amb materials i activitats diverses que permetin abarcar un ampli ventall d'aprenentatges cognitius, afectius i socials (Duarte, 2003). Així doncs, en general, l'alumnat al llarg de les sessions d'ambients és capaç de triar quines propostes d'activitat vol fer i autoregular la seva situació personal i social. A través d'aquesta autoregulació,

l'alumnat manté experiències de qualitat amb els materials amb els quals interacciona per tal d'incorporar aprenentatges i competències.

El present projecte se centra, però, en esbrinar si aquestes metodologies poden esdevenir una eina d'atenció a la diversitat. Concretament, ens centrarem en la visió de l'equip docent que treballa utilitzant aquestes metodologies per saber si, realment, aquesta nova manera d'entendre l'educació és pertinent i pot caminar al costat d'una escola inclusiva, ordinària i acollidora de totes les necessitats i diversitats possibles. En els darrers anys i les darreres dècades, la inclusió, tal com es comentava prèviament, ha anat prenent força i, per tant, les escoles estan rebent molts més alumnes amb discapacitats intel·lectuals o lleugeres, trastorns o dificultats d'aprenentatge. Aquest fet, fa que les metodologies, les tasques i les activitats s'hagin d'anar adaptant i canviant.

Les tasques proposades a l'alumnat amb més necessitats d'aprenentatge han d'haver estat molt ben programades i adaptades al seu nivell. En aquest sentit, Troncoso i Flórez (2013) argumenten que les persones amb discapacitat intel·lectual (per exemple) treballen molt bé si les tasques han estat especialment dissenyades i elegides segons la seva capacitat, i si reben les ajudes que necessiten. Per això, els ambients d'aprenentatge poden ser una gran font d'aprenentatge per a aquest tipus d'alumnat. No obstant, cal tenir en compte l'acompanyament de l'adult, les ajudes i suports i les adaptacions de les activitats.

En general, l'alumnat amb dificultats o necessitats diferents, es tracta d'un tipus de persones que poden tenir més dificultats per accedir al vocabulari, al lèxic, a l'estructuració de frases, a la memòria de treball, al raonament o a la lògica. En aquesta línia, convé detallar amb aquest tipus d'alumnat molt bé les tasques a realitzar, l'objectiu d'aquestes i la seqüenciació. Poden ser infants amb molta necessitat d'estructuració i ordre i, en aquest sentit, la proposta que es fa a nivell d'aquest projecte és esbrinar si la metodologia oberta dels ambients, és capaç d'atendre'ls de manera inclusiva.

La perspectiva adoptada al llarg del projecte es tracta d'una perspectiva socioconstructivista que entén l'aprenentatge com un procés social acompanyat d'estímul diaris. En aquest sentit, la metodologia d'ambients d'aprenentatge, d'escola viva, de tasques personalitzades i de lliure autoregulació caminen cap a aquesta direcció. No només, a partir de la metodologia d'ambients, s'aconsegueix aprenentatge significatiu, sinó que també s'aconsegueix compartir aquells aprenentatges amb els iguals, donar a conèixer-ho a la família, etc.

Aquest projecte parteix de la base que tot l'alumnat és molt capaç de dur a terme moltes tasques de manera autònoma, individual i de forma correcta. No obstant, amb la metodologia d'ambients d'aprenentatge, potser és més complicat fer-ne el seguiment. Aquest projecte defensa que, a partir de metodologies com la d'ambients d'aprenentatge, l'alumnat amb més dificultats i, també, acabarà sentint-se més capaç i podrà desenvolupar millor els aprenentatges i les competències.

No obstant, no hi ha la certesa que això pugui ser així. Cal investigació i assaig i error per poder saber si, realment, aquestes metodologies, ajuden a atendre més i millor a tot l'alumnat. En aquest sentit, la investigació presentada cobra interès per posar-se en una problemàtica que, segur, afectarà a les escoles properament.

5.1. Aportació a la societat i a la ètica professional

Aquest projecte té per objecte analitzar una situació amb persones, entre elles, infants. Aquesta proposta ha de comptar amb un component ètic per tal de guardar i assegurar unes bones pràctiques al llarg de tota la investigació. De no ser així, aquesta podria ser anul·lada. Així doncs, al estar treballant *amb* persones, cal tractar sempre les dades amb la màxima prudència i cautela possibles.

El coneixement d'aquesta investigació no es legitima per la quantitat de subjectes estudiats, sinó per la qualitat en les seves respostes, intervencions o actuacions (González, 2002). Les aportacions d'aquest estudi a la societat són cabdals en tant que, ajuden, per una banda, a l'alumnat amb més afectacions a ser atès en bones condicions a les escoles ordinàries. És *vox populi* que s'està plantejant la possible desaparició dels centres d'educació especial i la progressiva incorporació de tot l'alumnat als centres educatius ordinaris. Així, doncs, a través de les troballes d'aquesta investigació, es podrà fer front i donar una atenció com cal a tot l'alumnat.

L'ètica a la investigació es tracta de sempre tenir una actitud responsable en totes les parts de la investigació (reclutament d'informants, gestió de resultats, anàlisi de resultats, gestió de dades personals, etc). De fet, tal com diuen Blaxter, Hughes i Tight (2010, p. 164), una investigació és ètica quan tenim el consentiment informat d'aquelles persones que entrevistem, observem o qüestionem. I és que, aquest aspecte, el del consentiment informat, és essencial en qualsevol investigació. Sense aquesta autorització per part dels professionals implicats, el projecte no podrà tirar endavant.

6. Marc metodològic

6.1. Enfocament i tipus d'investigació

La metodologia de qualsevol investigació és un element essencial si es vol cedir a l'estudi la rellevància, el rigor i la validesa que es mereix. Escollir el mètode que sustenta una investigació és una part molt important en qualsevol treball d'investigació. Tal com apunta Rodríguez-Gómez (2018), es tracta d'una qüestió fonamental per a tota activitat científica, malgrat que, sovint, respon a criteris arbitraris i ideològics. Cal doncs, que, aquesta metodologia, persegueixi principalment la resolució de la problemàtica d'investigació i els objectius de l'estudi.

Per abordar els objectius proposats, aquest estudi es planteja des d'una perspectiva mixta, ja que combina una metodologia quantitativa i una qualitativa. Es tracta d'un procediment de triangulació concurrent (DITRIAC) al llarg del procés, atès que es recullen de manera simultània dades d'ambdós mètodes (Creswell, 2005). S'ha triat aquesta doble aproximació perquè permet obtenir major amplitud, profunditat, diversitat i riquesa interpretativa de resultats, poder quantificar variables però també aprofundir sobre les percepcions o hipòtesis de l'equip docent.

Per la complexitat i dificultat de l'estudi, aquesta investigació no pot controlar les variables independents i, a més, el fenomen estudiat ja ha tingut lloc. Aquesta investigació, d'una banda, compta amb una metodologia quantitativa *ex-post-facto* (metodologia d'enquestes), per tal d'identificar i quantificar els recursos. D'altra banda, compta amb una metodologia qualitativa d'orientació fenomenològica per tal de poder descriure, interpretar i entendre la visió de l'equip docent. La importància d'aquesta part (investigació fenomenològica) rau en que, a l'educació, els canvis proposats han d'anar més enllà de les estadístiques i es necessita l'essència de l'experiència (Rodríguez-Gómez, 2018). Així doncs, els instruments utilitzats són un qüestionari i una entrevista que pretenen descriure una realitat.

6.2. Treball de camp

6.2.1. Context

La investigació vol conèixer, quantificar i descriure quina és l'atenció a la diversitat dins l'aula durant les sessions d'ambients d'aprenentatge. Per fer-ho, l'estudi s'ha centrat en una escola ordinària i pública ubicada a les comarques gironines. Concretament, a la comarca del Gironès.

El Gironès és una comarca de Catalunya que compta amb 191.798 habitants (IDESCAT, 2021). Segons les dades del Servei Educatiu del Gironès, la comarca té 67 escoles bressol, 67 centres d'educació infantil i primària, 27 de secundària obligatòria, 18 de batxillerat, 10 de formació professional i 4 de formació d'adults.

6.2.2. Mostra i participants

Actualment són moltes les escoles de Catalunya que aposten per una metodologia basada en els ambients d'aprenentatge. Degut a aquesta dificultat per accedir a tota la població, la investigació ha optat per recórrer a un mostreig no probabilístic intencional. Així, de tot l'univers, s'ha seleccionat una escola amb facilitat i accés a una mostra representativa.

Per escollir aquesta mostra, s'han seguit una sèrie de criteris:

- C1: Escola que desenvolupi la metodologia d'ambients d'aprenentatge.
- C2: Escola pública i ordinària.
- C3: Escola propera, disponible i interessada en formar part de l'estudi.
- C4: Escola d'una ciutat mitjana de Catalunya.

L'equip docent del centre seleccionat són un total de 49 persones. D'aquestes, la mostra representativa seleccionada (univers) són un total de 26 persones que estan als cursos de P3, P4, P5, 1r i 2n, que és on es dediquen les sessions de treball per ambients. No obstant, la mostra real que finalment ha accedit a respondre el qüestionari han estat 14 persones (veure taula 1).

Taula 1.
Perfil sociodemogràfic de la mostra.

Variables	n=14 n (%)
Gènere	
Masculí	3 (21.4)
Femení	11 (78.6)
Edat	
Entre 20 i 29 anys	3 (21.4)
Entre 30 i 39 anys	4 (28.6)
Entre 40 i 49 anys	4 (28.6)
50 o més	3 (21.4)
Formació de base	
Mestre/a d'educació infantil	5 (35.7)
Mestre/a d'educació primària	2 (14.3)
Mestre/a d'educació infantil i primària	2 (14.3)
Mestre/a especialista	1 (7.1)
Tècnic/a d'integració social	1 (7.1)
Educador/a social	2 (14.3)
Una altra	1 (7.1)

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a la mostra per l'entrevista, han estat dues persones del centre educatiu en qüestió que han accedit a participar en l'estudi.

6.2.3. Estratègia de recollida de dades

La tècnica de recollida de dades d'aquest treball es basa en un qüestionari anònim, que ens apropa a obtenir resultats de caire quantitatiu i una entrevista, de caire qualitatiu, que ens facilitarà obtenir percepcions, visions i valoracions de l'equip humà.

Per una banda, pel que fa al qüestionari, es tracta d'un qüestionari estructurat administrat de manera digital i amb preguntes tancades (resposta múltiple i escala de Likert). Com aporta Brenner (2006), aquest tipus d'instrument se sol utilitzar per tal de recollir informació molt concreta o determinar la freqüència d'aparició de determinades respostes. Aquest instrument, que ha estat creat *ad-hoc*, compta amb un consentiment informat que, si la persona participant no accepta, no pot accedir al qüestionari. Es tracta d'un qüestionari *on-line* dissenyat a través de l'eina Google Forms i que ha incorporat preguntes amb un vocabulari senzill i concret perquè els participants entenguin bé les preguntes (Martín, 2004). L'instrument en qüestió pot consultar-se a l'annex 1.

Per altra banda, amb l'administració de dues entrevistes a persones responsables al centre escolar, es pretén assolir l'objectiu 2 (descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients). L'estratègia que se segueix per recollir les dades d'aquestes dues entrevistes, tal com comenta Rodríguez-Gómez (2018), serà l'entrevista en profunditat (l'anàlisi i la interpretació de les dades es produeix simultàniament a la recollida de dades).

Se segueix un procés concurrent a l'hora de recollir i analitzar les dades. És a dir, s'utilitzen i es comparen els resultats de manera simultània d'ambdues metodologies (quantitativa i qualitativa).

6.2.4. Instruments de recollida de dades

El qüestionari està format per vuit blocs (presentació, consentiment informat, dades sociodemogràfiques, recursos humans, recursos econòmics, recursos formatius, recursos materials i recursos organitzatius). Excepte el bloc de presentació, el bloc de consentiment informat i el bloc de dades sociodemogràfiques, tots els blocs incorporen una escala de Likert amb afirmacions que l'enquestat ha de puntuar de l'1 (molt poc d'acord) al 5 (molt d'acord). A diferència dels altres, l'últim bloc (recursos organitzatius) incorpora preguntes, també tancades, però d'opció múltiple. L'enquestat ha de contestar una de les opcions plantejades. Per acabar, al final de cada bloc i degut a la rigidesa del qüestionari i a impossibilitat de contestar subjectivament, hi ha l'opció per a les persones participants, d'afegir informació que creguin rellevant o que vulguin aportar. La següent taula (taula 2) relaciona les preguntes del qüestionari amb els objectius específics de la investigació.

Taula 2.
Relació entre les preguntes del qüestionari i els objectius.

Objectiu general: Conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal de optimitzar-ne la proposta.	
Objectius específics	Preguntes del qüestionari
1) Quantificar els recursos que permeten acompanyar l'alumnat de manera inclusiva durant les sessions d'ambients.	9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31.
2) Descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos	-

d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients.	
3) Formular orientacions de millora per a les propostes futures.	-

Font: elaboració pròpia

Paral·lelament a l'administració del qüestionari, s'entrevisten dues persones amb responsabilitat al centre escolar. Es tracta d'una entrevista estructurada creada també *ad-hoc*. Per una banda, s'entrevista a la secretària de l'equip directiu del centre i, per altra banda, a la coordinadora dels ambients d'aprenentatge a l'escola. Es parteix de la mateixa entrevista i les mateixes preguntes per poder tenir més arguments que donin més validesa a l'estudi.

Aquest instrument de caire qualitatiu (annex 2), ens dona la informació necessària per poder descriure la visió de l'equip docent en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge (objectiu 2). A la següent taula (taula 3) hi podem trobar la relació entre les preguntes de l'entrevista i l'objectiu que pretén assolir.

Taula 3.
Relació entre les preguntes de l'entrevista i els objectius.

Objectiu general: Conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal de optimitzar-ne la proposta.	
Objectius específics	Preguntes del qüestionari
1) Quantificar els recursos que permeten acompanyar l'alumnat de manera inclusiva durant les sessions d'ambients.	-
2) Descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
3) Formular orientacions de millora per a les propostes futures.	-

Font: elaboració pròpia

6.2.5. Anàlisi de les dades

Qüestionari

El qüestionari s'inicia amb la presentació i el consentiment informat. A continuació, a les primeres vuit preguntes, es demana informació sociodemogràfica per tal de saber el sexe, l'edat, la formació, etc. Aquesta informació, pot trobar-se a la taula 1.

Els blocs 2, 3, 4, 5 i 6 presenten una bateria d'afirmacions, a les quals, els participants, han de valorar amb un número de l'1 al 5 (on 1 significa molt poc d'acord i 5 significa molt d'acord). A través d'aquesta escala de Likert, es pretén quantificar els recursos del centre per atendre la diversitat durant les estones d'ambients. A més, amb aquesta escala, s'obté el percentatge de freqüència de resposta en cadascun dels ítems. A cadascun dels blocs plantejats, s'obtenen respostes en relació a:

- Recursos humans
- Recursos econòmics
- Recursos formatius
- Recursos materials
- Recursos organitzatius

Aquestes dades s'analitzen i es tracten utilitzant el programari de Google i les gràfiques extretes han estat creades pel programa Google Forms (Google).

Entrevista

L'entrevista s'inicia amb una petita descripció de l'estudi, l'objectiu de la recerca i la presentació de la persona entrevistada. Amb les preguntes plantejades a les dues persones, es persegueix l'objectiu de descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients.

Les dades provinents de les entrevistes s'han analitzat seguint la metodologia d'anàlisi del discurs i s'han seguit les següents fases: representativitat del text i la mostra, obtenció del text, lectura atenta de les transcripcions i lectura interpretativa, categorització i codificació, construccions discursives, fixació de les posicions de l'enunciador del discurs i informe final (Ballestín, 2017).

Així doncs, a través de l'anàlisi de les respostes de caire qualitatiu, es fa una triangulació amb els resultats dels qüestionaris per poder explicar i descriure les percepcions, la valoració o les impressions de l'equip docent.

6.3. Planificació i temporització

Aquesta investigació s'inicia el mes de març de 2022 i finalitza el mes de juny del mateix any. A continuació, a través de la següent taula (taula 4), es presenten i concreten cada una de les fases d'aquesta investigació.

Taula 4.
Fases del projecte.

FASE 1: Plantejament del problema	Aquesta primera fase va constar, en primer lloc, de definir el problema principal a través de les preguntes d'investigació. Més endavant, van marcar-se les hipòtesis o els objectius de la investigació (generals i específics).
FASE 2: Fonamentació teòrica	A partir d'aquesta fase, començava la recerca teòrica de l'estudi. Consistia en buscar informació, tant a nivell legislatiu com metodològic, dels ambients d'aprenentatge, l'atenció a la diversitat, etc. A partir d'aquesta documentació, s'elaborava el marc teòric.
FASE 3: Marc metodològic	Es va idear la proposta metodològica per aquesta investigació basada en una passació d'un qüestionari i unes entrevistes qualitatives. Es dissenyen els instruments i les fases de la proposta d'investigació.
FASE 4: Prova pilot de l'instrument	Al llarg d'aquesta curta fase, es realitza una prova pilot del qüestionari per detectar-ne possibles incidències i esmenar-les.

FASE 5: Primer contacte amb el centre	Es realitza un primer contacte amb l'equip directiu del centre per presentar els objectius de la investigació i se selecciona la mostra.
FASE 6: Presentació dels objectius i consentiment	S'envien, mitjançant el correu electrònic i l'eina de Google Forms, la presentació, els objectius de la investigació i el consentiment informat.
FASE 7: Aplicació del qüestionari	Just després d'acceptar el consentiment informat, els participants accedeixen al qüestionari per tal de poder-lo respondre de manera anònima.
FASE 8: Aplicació de les entrevistes	Es duen a terme les dues entrevistes a dues persones responsables al centre (equip directiu i coordinadora d'ambients a l'escola).
FASE 9: Anàlisi de dades	S'extreuen les dades dels qüestionaris i les entrevistes i s'analitzen.
FASE 10: Resultats i conclusions	Es redacten uns resultats i s'arriba a unes conclusions de l'estudi.
FASE 11: Redacció final i presentació	Es presenta i defensa el treball d'investigació.

Font: elaboració pròpia

Aquestes fases descrites són també presentades a l'annex 3, a través d'un diagrama de Gantt. Poden veure's les diferents fases del projecte concretades en el temps i mesos d'aquest treball.

7. Anàlisi de resultats

El procés de recollida de les dades ha estat, d'una banda, a través del qüestionari quantitatiu creat *ad-hoc* i, d'altra banda, de l'entrevista a les dues responsables del centre. Cadascun dels instruments respon a un objectiu del projecte i ha estat utilitzat de manera concurrent. Així, l'instrument 1 (qüestionari) respon a l'objectiu 1 i, l'instrument 2 (entrevista) respon a l'objectiu 2. Pel que fa a l'objectiu 3, les orientacions de millora per a les propostes futures, es redacta partint dels resultats obtinguts en relació als objectius 1 i 2. En aquest apartat, ens centrarem a plasmar les dades obtingudes relacionades amb cadascun dels objectius en concret.

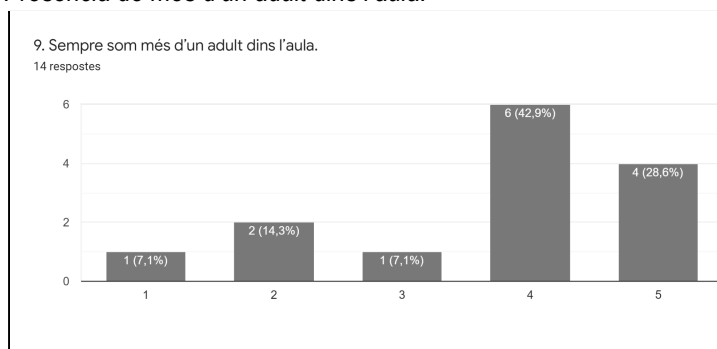
7.1. Quantificació de recursos per atendre l'alumnat

El primer objectiu específic de l'estudi es basa en **quantificar els recursos que permeten acompanyar l'alumnat de manera inclusiva durant les sessions d'ambients**. A través del qüestionari quantitatiu, les persones participants han hagut de valorar de l'1 (molt poc d'acord) al 5 (molt d'acord) les afirmacions en relació als recursos humans, econòmics, formatius, materials i organitzatius.

Si ens fixem en el primer bloc, referent als *recursos humans*, s'observa al gràfic 1 que més de la meitat dels enquestats (71,5%) està d'acord en que, durant les estones d'ambients, sempre solen ser més d'un adult dins l'aula. Una persona (7,1%) no hi està d'acord i dues (14,3%) tampoc comparteixen massa aquesta visió. En relació als recursos humans, podem observar que, en general, la majoria pensa que sempre sol haver-hi més d'un adult per acompanyar els infants dins l'aula.

Gràfic 1.

Presència de més d'un adult dins l'aula.

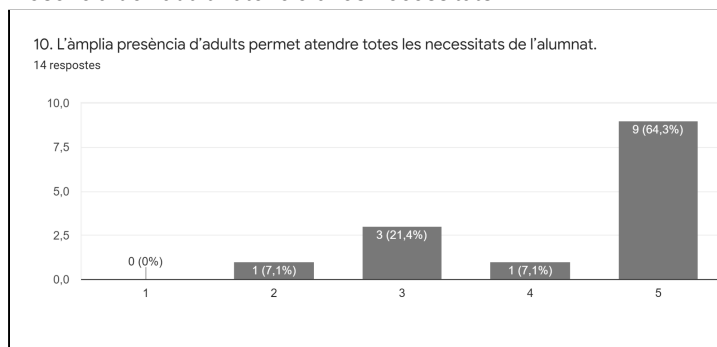

Font: Google Forms

Relacionat amb això, el gràfic 2 ens apunta que el 64,3% dels participants creuen que aquesta presència d'adults permet atendre totes les necessitats de l'alumnat present. Aquest fet estaria relacionat amb la importància de les necessitats de l'alumnat cobertes a través de la presència d'adults dins l'aula a les estones d'ambients.

Gràfic 2.

Presència de l'adult i atenció a les necessitats.

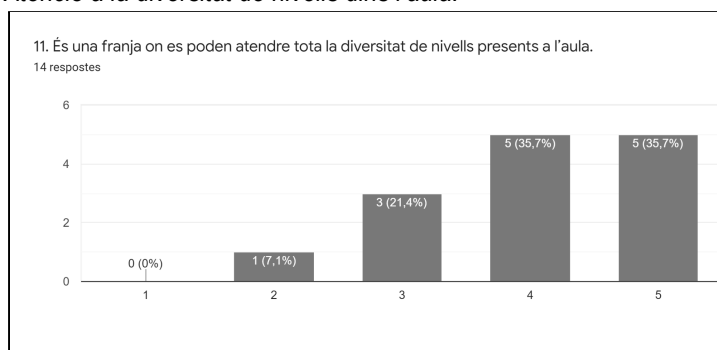

Font: Google Forms

Aquesta presència constant de més d'un adult dins l'aula durant les estones d'ambients (gràfics 1 i 2), genera un sentiment positiu cap a l'atenció a la diversitat de nivells presents a l'aula. Com podem veure al gràfic 3, el 71,4% dels enquestats creu que, l'estona d'ambients, és una franja on es pot atendre la diversitat de nivells presents dins l'aula.

Gràfic 3.

Atenció a la diversitat de nivells dins l'aula.

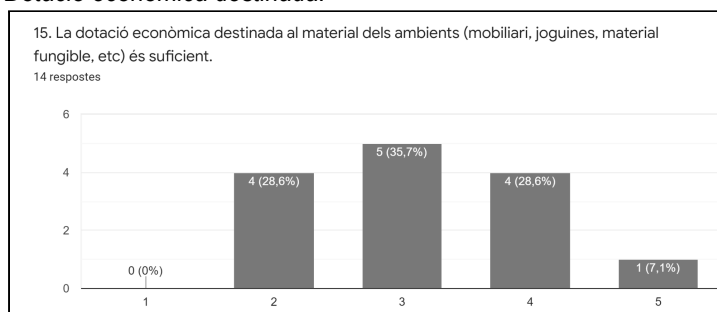

Font: Google Forms

Pel que fa al bloc de *recursos econòmics*, la dotació econòmica destinada a la metodologia d'ambients és poc compartida amb les persones participants ja que, com pot observar-se al gràfic 4, moltes de les respostes (35,7%) se situen al biaix central. Sí que és cert, però, que les altres persones participants no tenen una valoració ferma en aquest tema, ja que només una persona (7,1%) ha contestat que hi està totalment d'acord.

Gràfic 4.

Dotació econòmica destinada.

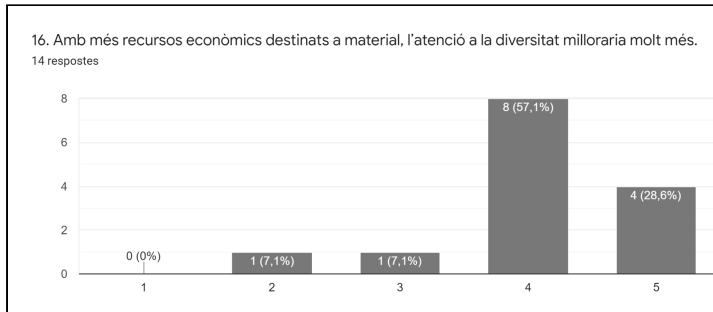

Font: Google Forms

El que sí pot veure's al gràfic 5 és que la gran majoria dels enquestats (85,7%) està d'acord en que l'atenció a la diversitat milloraria exponencialment amb una inversió de recursos econòmics destinats a material.

Gràfic 5.

Atenció a la diversitat i més inversió econòmica.

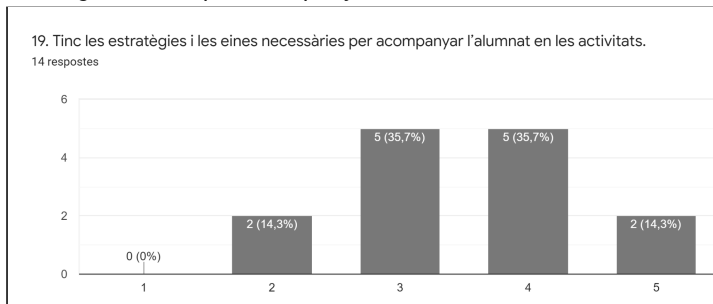

Font: Google Forms

Pel que fa al bloc de *recursos formatius*, com podem veure al gràfic 6, 5 de les persones participants al qüestionari (35,7%) no tenen clar si tenen les estratègies i les eines per necessàries per acompanyar l'alumnat durant els ambients. Un altre 35,7% considera que té bona part de les estratègies i el 14,3% creu que sí que les té. Un altre 14,3% opta per contestar que no està del tot d'acord en tenir aquestes estratègies d'acompanyament.

Gràfic 6.

Estratègies i eines per acompanyar l'alumnat.

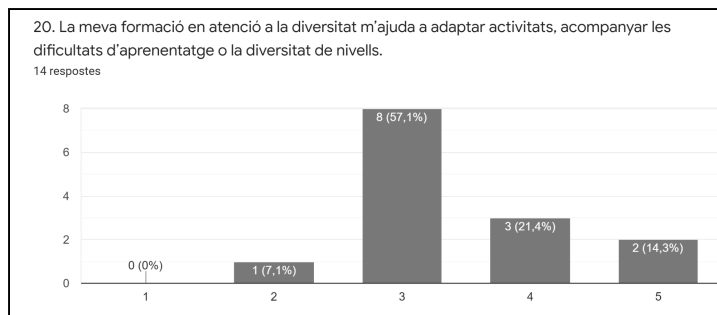

Font: Google Forms

Pel que fa a la formació personal en relació a l'atenció a la diversitat, veiem a la gràfica 7 que un gran nombre dels enquestats (57,1%) no té clar si la seva formació en atenció a la diversitat l'ajuda en el dia a dia a l'escola (adaptar activitats, acompanyar les dificultats, etc). Només un 14,3% de les persones participants estan d'acord en que la seva formació l'ajuda a les estones d'ambients.

Gràfic 7.

Formació en atenció a la diversitat.

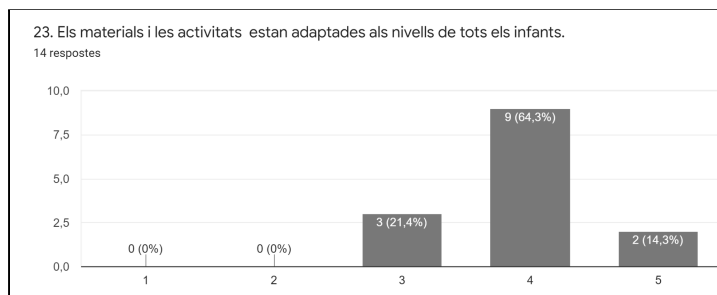

Font: Google Forms

A continuació, en relació al bloc de *recursos materials*, veiem al gràfic 8 que la majoria (78,6%) està d'acord en que els materials i les activitats estan adaptades a tots els nivells presents dins l'aula. Només un 21,4% opta per no donar una resposta d'acord o en desacord. Al gràfic 9 pot observar-se que l'optimització dels espais d'aula és molt present a les estones d'ambients. De fet, cap dels enquestats no està en desacord en aquest ús de tot l'espai d'aula, de passadís, de pati, etc.

Gràfic 8.

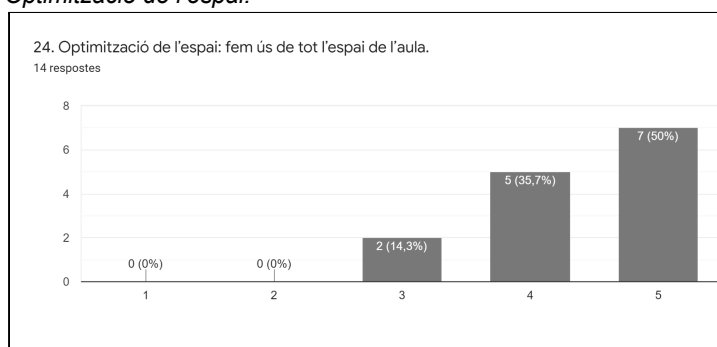
Materials i activitats.

Font: Google Forms

Gràfic 9.

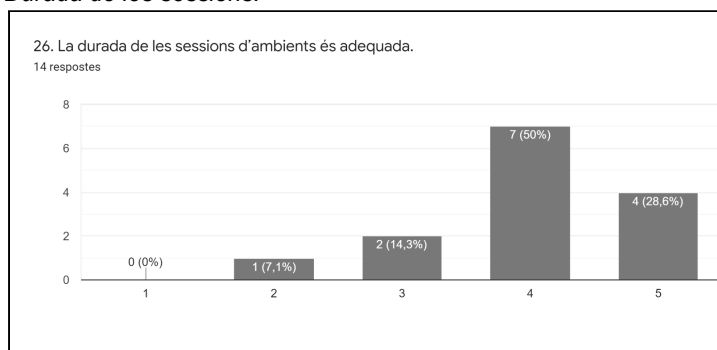
Optimització de l'espai.

Font: Google Forms

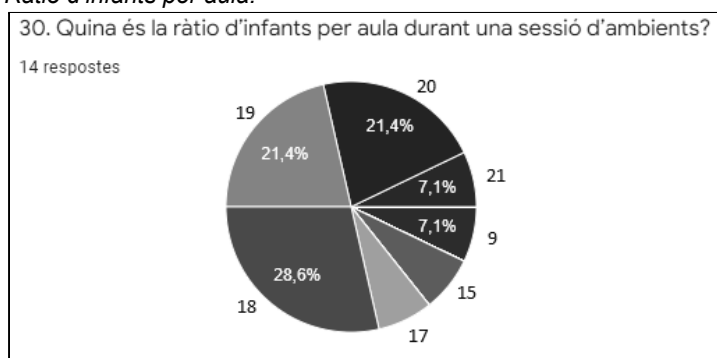
Per últim, en relació al bloc de *recursos organitzatius*, s'observa al gràfic 10 que la durada de les sessions d'ambients és generalment ben vista. Un 78,6% valora bé aquesta durada de les sessions que sol ser d'entre 8 i 10 hores setmanals. Al gràfic 11 s'hi observa que la ràtio d'alumnes per aula durant les sessions d'ambients, la majoria de vegades és d'entre 18 i 20 infants.

Gràfic 10.
Durada de les sessions.

Font: Google Forms

Gràfic 11.
Ràtio d'infants per aula.

Font: Google Forms

7.2. La visió de l'equip docent

El segon objectiu específic d'aquesta investigació pretén **descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients**. L'entrevista utilitzada ha estat prèviament estructurada per tal de poder-nos cenyir als objectius concrets de l'estudi. En aquest cas, a l'objectiu 2. A través de les dues entrevistes dutes a terme a dues persones responsables al centre (annex 2), podem extreure el següent anàlisi.

Per fer aquest anàlisi, com ja s'ha comentat anteriorment, s'ha seguit la metodologia d'anàlisi del discurs per tal de centrar l'anàlisi en els processos de producció i interpretació del significat en els textos i més enllà dels textos, en la direcció dels sistemes de valors i assumpcions compartits per productors i intèrprets (Riba, 2011).

A continuació, a la taula 5, es presenta l'esquema de referència de les dues fonts utilitzades en les entrevistes.

Taula 5.
Esquema de referència de les fonts entrevistades.

	Font 1	Font 2
Situació	Centre educatiu 13 de maig de 2022 a les 16:00	Centre educatiu 13 de maig de 2022 a les 17:00
Participants	Sexe: femení Edat: 41 anys Paper: equip directiu i tutora Estatus: funcionariat Formació: Mestra d'educació primària Vocabulari: formal Identitat: espanyola	Sexe: femení Edat: 37 anys Paper: coordinadora d'ambients i tutora Estatus: funcionariat Formació: Mestra d'educació primària Vocabulari: formal Identitat: espanyola
Objectius	Donar resposta a l'objectiu de la investigació: descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients.	Donar resposta a l'objectiu de la investigació: descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients.
Seqüència	Organització de la interacció: inici, desenvolupament i final. S'inicia amb una breu descripció de l'objectiu de l'estudi, es desenvolupa plantejant les preguntes estructurades i la seva resposta i, finalment, es conclou amb un agraïment. Organització del tema: preguntes estructurades.	Organització de la interacció: inici, desenvolupament i final. S'inicia amb una breu descripció de l'objectiu de l'estudi, es desenvolupa plantejant les preguntes estructurades i la seva resposta i, finalment, es conclou amb un agraïment. Organització del tema: preguntes estructurades.
Clau	Interacció formal amb un to fred i seriós.	Interacció formal amb un to càlid i divertit.
Instruments	Canal: verbal amb gravació i transcripció. Varietats de la parla: llengua catalana. Cinèsica i expressió: postura assentada, oberta, implicada, molt gestual i amb mirada interessada en el tema. Proxèmica: distància propera entre entrevistada i entrevistador.	Canal: verbal amb gravació i transcripció. Varietats de la parla: llengua catalana. Cinèsica i expressió: postura assentada, oberta, implicada, molt gestual i amb mirada interessada en el tema. Proxèmica: distància propera entre entrevistada i entrevistador.
Normes	D'interacció: preguntes i respostes.	D'interacció: preguntes i respostes.
Perfil	Oral (entrevista)	Oral (entrevista)

Font: elaboració pròpia

Com en totes les investigacions, cal partir d'una pregunta d'investigació que ha generat l'entrevista i que s'ha compartit al moment d'iniciar-la. En aquest cas, la pregunta principal d'aquesta vessant més qualitativa ha estat **“quina és la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients”**.

A continuació, es presenten numerades i explicitades les diferents fases de l'anàlisi del discurs utilitzades a partir de la proposta de Riba (2010).

1) Representativitat del text i la mostra

Ambdues entrevistes (annex 2) resulten molt curtes, lleugeres i fàcil de fer-ne una lectura. Per aquesta raó, no s'ha hagut de seleccionar part del text, ja que la totalitat d'aquest text es considera important i pertinent.

La mostra seleccionada és designativa, ja que les dues persones entrevistades han estat seleccionades en funció dels interessos de la investigació. S'ha cregut convenient, per tal d'assolir l'objectiu, entrevistar a una persona integrant de l'equip directiu i una persona coordinadora dels ambients a l'escola. A més, les dues persones tenen àmplia experiència en aquesta metodologia d'aprenentatge i actualment són tutores de grup.

2) Obtenció del text

Ambdós textos han estat obtinguts a partir de la gravació de les dues entrevistes i fetes les transcripcions. Aquesta obtenció del text, ha estat enregistrada i reflexa allò que realment s'ha dit, aportant validesa ecològica a l'anàlisi.

3) Lectura atenta de les transcripcions i lectura interpretativa

Seguint la pregunta d'investigació, s'han realitzat diverses lectures atentes d'ambdós textos, per, a continuació, realitzar-ne una altra sense cap mena de judici. Es tracta d'una lectura objectiva i lliure de creences.

4) Categorització i codificació

S'han establert les següents categories i codis en la transcripció. En la creació de categories s'ha seguit un procediment inductiu (*data-driven*) i s'han creat a partir de la lectura de la informació i sense categories pre-establertes.

1. Atenció cap als infants
 - a. Autonomia (ATEAU)
 - b. Necessitats (ATENE)
 - c. Aprenentatge (ATEAP)
2. Ambients d'aprenentatge
 - a. Recursos (AMBRE)
 - b. Avantatges (AMBAV)
 - c. Inconvenients (AMBIN)

5) Construccions discursives

S'han identificat, a les transcripcions, les diferents maneres com les categories prèviament plantejades surten als textos, literalment. A continuació, s'ha descobert els diferents postulats i idees i concepcions generals que sustenten el text. És a dir, s'han localitzat els formats de discurs i les construccions que s'entenen a partir de les paraules transcrites.

6) Fixar les posicions de l'enunciador del discurs

En aquest sentit, les dues persones enunciadors del discurs sostenen una posició de treballadores del centre educatiu. Així, s'ha intentat lligar aquesta postura amb les consideracions i idees clau que s'entenen a través de les transcripcions.

7) Informe final

S'ha redactat l'informe final que pot veure's a continuació.

Anàlisi de la visió en relació a l'atenció a la diversitat durant les sessions d'ambients

Com a punt de partida general, la situació plantejada a través de les entrevistes era comprovar la visió de l'equip docent en relació a l'atenció a la diversitat dins l'aula durant les sessions d'ambients. Si bé podem observar diversos avantatges, inconvenients i propostes de millora, la situació actual tendeix a ser positiva en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats entre els infants. De fet, aquesta individualització dels processos d'aprenentatge és el que, des de l'administració i les normatives educatives, es recalca molt i es prioritza que cadascun dels alumnes pugui rebre tasques i propostes adaptades al seu nivell (disseny universal per a l'aprenentatge).

Ambdues persones entrevistades coincideixen en dir que, l'estona d'ambients d'aprenentatge, permet a l'alumnat desenvolupar una autonomia molt necessària per als posteriors aprenentatges. Aquesta autonomia moltes vegades ve donada per l'autoregulació, una capacitat necessària durant les estones d'ambients.

“és una metodologia que potencia l'autonomia dels infants, la presa de decisions i l'autoregulació.”

(Font 1)

La visió de l'equip docent en relació al que permeten els ambients és positiva. Segons les persones entrevistades, les estones d'ambients permeten als infants connectar amb els seus interessos, cobrir les pròpies necessitats i cobrir mancances emocionals i d'aprenentatge, entre altres. L'infant és el màxim protagonista del seu aprenentatge, atès que pot anar a les propostes que vol i que li agradin més. En cas que sigui necessari, l'adult l'acompanya, el guia i el provoca.

Aquestes visions deixen entreveure una concepció dels moments d'ensenyament-aprenentatge allunyats del tradicionalisme i d'una manera de fer autoritària. L'infant té molt de protagonisme, l'adult actua com un guia i un provocador i, les activitats d'aprenentatge, són l'eina clau per tal que l'infant se senti còmode, motivat, engrescat i amb ganes d'aprendre.

S'extreu, d'ambdues entrevistes, que durant les sessions d'ambients, hi ha més facilitat per conèixer els infants, les seves necessitats i les seves particularitats. De fet, la font 2 ens indica que els ambients permeten desenvolupar talents o llenguatges on cadascú pot ser expert. En aquest sentit, els ambients permeten individualitzar els aprenentatges i oferir moltes activitats adaptades al nivell maduratiu corresponent de l'infant ((...) *“Totes les activitats són obertes i adaptades a tots els nivells maduratius que tenim”* - Font 1).

En relació a aquests talents o llenguatges, pot considerar-se que, l'escola i la metodologia d'ambients d'aprenentatge, caminen cap a una concepció de l'aprenentatge molt més enllà del simple fet de recordar o memoritzar. L'aprenentatge a l'escola significa trobar, en certa manera, quin és el camp o el talent de cadascú per explorar-lo, potenciar-lo i donar-hi valor. Tot això, s'aconsegueix amb un ventall ampli d'activitats i propostes, l'adaptació d'aquestes i, també, l'acompanyament pertinent de l'adult.

Un altre aspecte rellevant i que es pot extreure de les entrevistes és la ràtio i el nombre d'adults dins l'aula. Es valora positivament la ràtio i la presència d'adults dins l'aula durant les estones d'ambients. La percepció és que, aquesta ràtio més reduïda i la presència d'adults, permeten una atenció més individualitzada a tot l'alumnat.

“Permet baixar les rations, acompanyar de forma més individualitzada als infants tant a nivell de continguts com a nivell emocional”

(Font 2)

No obstant, ambdues fonts assenyalen diversos inconvenients. Pel que fa a la font 1, s'assenyala com a mancança l'avaluació i el correcte seguiment dels nens i nenes. Pel que fa a la font 2, es descriu l'avaluació com a punt de millora però també el seguiment de casos d'alumnes conductuals.

Per acabar, cal ressaltar que ambdues persones troben molt més senzill atendre les diferents necessitats de l'alumnat a través dels ambients d'aprenentatge.

7.3. Orientacions de millora

Després d'haver analitzat els resultats d'ambdós instruments, l'objectiu d'aquest apartat és **formular orientacions de millora per a les propostes futures**. Així doncs, prenent com a referència els resultats dels qüestionaris i de les entrevistes, es generen aquestes orientacions de millora per a possibilitats futures en relació a l'atenció a la diversitat durant els ambients d'aprenentatge.

Aquestes orientacions es poden agrupar en dues parts diferenciades. La primera, fa referència a les actuacions, els recursos i en general aquelles actuacions que afavoreixen una atenció a la diversitat durant l'estona d'ambients. La segona, fa referència a les implicacions de millora o fets que podrien valorar-se en propostes futures per tal de caminar cap a una millor atenció a la diversitat.

a) Estratègies afavoridores d'atenció a la diversitat

I) Una principal estratègia per potenciar la inclusió i l'atenció a la diversitat i que l'equip docent ha valorat molt positivament ha estat, sens dubte, la presència d'adults dins l'aula. Aquest fet, que l'han aprovat la majoria de docents enquestats, es valora com una ajuda a poder arribar als diferents nivells maduratius i d'aprenentatge i poder atendre les diferents necessitats.

II) Es corrobora la idea de que la metodologia d'ambients d'aprenentatge aporta seguretat i confiança a l'hora d'atendre la diversitat. L'equip docent creu que aquesta metodologia permet presentar propostes individualitzades i adaptades a l'infant. Aquesta metodologia ofereix la possibilitat de cobrir les necessitats pròpies dels infants d'aquesta etapa evolutiva partint dels seus interessos.

III) A través de la formació específica la metodologia d'ambients, l'equip docent guanya més estratègies i eines per acompanyar l'alumnat.

IV) La creació d'activitats i propostes obertes, flexibles i adaptades a tots els nivells dins l'aula se situa com un element clau per gestionar la diversitat dins l'aula.

V) L'ús de tot l'espai de l'aula permet a l'alumnat circular lliurement per les tasques i propostes que vol.

VI) La durada actual de les sessions d'ambients d'aprenentatge es valora positivament i es creu que és una bona opció per l'alumnat a gestionar les seves necessitats.

b) Implicacions de millora de l'atenció a la diversitat

I) Amb més inversió econòmica destinada a materials, l'atenció a la diversitat milloraria considerablement.

II) Amb més formació en atenció a la diversitat, aquest acompanyament a les dificultats d'aprenentatge milloraria. L'equip docent necessita formació per poder acompanyar les dificultats d'aprenentatge o la diversitat de nivells.

III) Implementar un sistema d'avaluació eficaç, continu i poder fer el seguiment de tots els casos durant els ambients. Cal, també, incorporar aquesta avaluació per poder oferir una millor atenció a la diversitat.

IV) Implementar un sistema de control i seguiment a l'alumnat amb dificultats de conducta.

8. Conclusions i suggeriments

8.1. Conclusions en relació a l'objectiu

Aquest estudi ha ajudat a donar resposta a l'objectiu general que es formulava i que està redactat com a **conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal de optimitzar-ne la proposta.**

S'ha posat de manifest que la valoració de l'equip docent en relació a la metodologia d'ambients d'aprenentatge és positiva com a eina per atendre la diversitat. En aquesta línia, com ja s'apuntava als resultats, el 71,4% dels enquestats creu que és una metodologia bona per poder arribar i acompanyar a la diversitat de nivells dins l'aula. De fet, tal com comenta Hertzberger (2009), aquesta creació d'espais afavoreix les formes d'aprenentatge personalitzat i de participació activa des d'una òptica de respecte cap a la diversitat.

Aquesta diversitat, molt present a totes les aules, pot atendre's i acompanyar-se d'una millor manera a través dels ambients. Així ho apunta la font 1 quan diu que *"sento que puc atendre de diferent manera, segons les necessitats i el moment de cada un d'ells"*.

Pel que fa al nombre d'adults dins l'aula i la ràtio que això suposa, també es valora molt positivament. Un 64,3% dels participants valora que aquesta presència d'adults a dins l'aula és un element clau per poder atendre correctament a la diversitat de nivells. Aquesta valoració pot venir donada pel fet que en moltes ocasions, dins les aules de l'escola, comparteixin moltes estones més d'un docent acompanyant als grups d'infants.

L'estona d'ambients d'aprenentatge és una eina útil i utilitzada per atendre la diversitat. Una diversitat que no només es tracta de diferents nivells d'aprenentatge. A les aules actuals trobem un alumnat amb moltes necessitats tant d'aprenentatge, com conductuals, com emocionals, etc. El present estudi ha provat que aquestes necessitats són més fàcils d'acompanyar en estones d'ambients d'aprenentatge, ja sigui a través d'una ràtio més reduïda, d'una presència més alta d'adults dins l'aula, de la proposta d'activitats obertes i flexibles, etc.

En general, també s'extreu la sensació que amb més dotacions econòmiques, aquesta atenció a la diversitat milloraria exponencialment. Actualment, a partir de les dades dels qüestionaris administrats, podem afirmar que més de la meitat dels enquestats creu que falta inversió econòmica en materials per atendre la diversitat dins l'aula. Aquesta inversió, moltes vegades duta a terme des del mateix centre, no és del tot compartida amb l'equip docent, ja que també s'extreu de l'anàlisi que moltes de les persones no coneixen quina quantitat de diners es destinen als ambients.

L'equip que ha estat enquestat mostra unes dificultats per poder adaptar les activitats i acompanyar les dificultats d'aprenentatge. D'aquí s'extreu que, d'una banda, és necessària una formació encaminada a l'atenció a la diversitat. D'altra banda, l'equip sembla mostrar bones sensacions en relació a les eines i estratègies per acompanyar les activitats durant els ambients.

Pel que fa al bloc de materials, l'equip docent creu que és una bona opció per atendre la diversitat. S'apunta que, aquests materials, tasques i propostes d'activitats, són prou àmplies, obertes, flexibles i adaptades a tots els diferents nivells presents dins l'aula.

Per tant, podem afirmar que l'equip docent enquestat valora molt positivament la utilització dels ambients d'aprenentatge com a eina per atendre la diversitat. Per una banda, aquesta informació corrobora que s'ha assolit l'**objectiu general** de l'estudi (conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal de optimitzar-ne la proposta). D'altra banda, ens dóna informació sobre una nova metodologia molt present a les aules actualment i que pot ser útil per a propostes futures.

Pel que fa als **objectius específics** de la investigació, pot afirmar-se que també s'han assolit. En relació a l'OE1 (quantificar els recursos que permeten acompanyar l'alumnat de manera inclusiva durant les sessions d'ambients) s'ha assolit a través del qüestionari quantitatiu administrat a la mostra. A través dels resultats del qüestionari s'arriba a la conclusió que les sessions d'ambients tenen una gran quantitat de recursos que permeten acompanyar l'alumnat de manera inclusiva (ràtios més baixes, presència de més d'un adult dins l'aula, oferiment d'activitats obertes i flexibles, respecte cap als nivells d'aprenentatge i maduratius, metodologia basada en l'infant i les seves necessitats, etc). En relació a l'OE2 (descriure la visió dels/de les mestres en relació a la individualització dels processos d'aprenentatge i d'atenció a les múltiples necessitats durant les sessions d'ambients) s'assoleix a través de l'administració de dues entrevistes a dues persones responsables al centre. Amb aquestes entrevistes i un anàlisi del discurs, s'entreu que la metodologia d'ambients d'aprenentatge va molt més enllà de l'estona que es duen a terme els ambients. Es tracta d'una mirada cap a l'infant molt respectuosa, basada en els seus interessos, les seves necessitats i potencialitats. Un dels objectius d'aquesta mirada és satisfer les necessitats de l'infant en un clima de respecte cap a un mateix, cap als altres i cap a l'entorn (Riera, Ferrer i Ribas, 2014). Per últim, en relació a l'OE3, (formular orientacions de millora per a les propostes futures) també s'assoleix en tant que, un cop revisats els resultats de l'objectiu 1 i l'objectiu 2, s'han formulat una sèrie d'orientacions i propostes de millora pel que fa a l'atenció a la diversitat durant els ambients. No obstant, no només s'han fet propostes de millora, sinó que s'han recollit aquells aspectes que es valoren molt positivament i que s'entén que s'haurien d'aplicar durant les sessions d'ambients.

Les **preguntes d'investigació**, inicialment plantejades, han quedat parcialment respostes. Vegem-les al detall.

1) Les sessions d'ambients d'aprenentatge permeten atendre la diversitat?

Sí, com ja s'ha pogut contrastar en l'anàlisi de resultats, aquesta metodologia resulta efectiva per poder atendre la diversitat dins l'aula, ja que més de la meitat dels enquestats creuen que l'àmplia presència d'adults dins l'aula permet atendre totes les necessitats dins l'aula. També, es valora molt positivament aquesta franja dedicada als ambients perquè es pot atendre i acompanyar els diferents nivells, processos i ritmes d'aprenentatge de l'alumnat. A les entrevistes, ambdues persones entrevistades coincideixen, també, en aquest aspecte. Però no només la presència d'adults dins l'aula ajuda a atendre la diversitat. De l'anàlisi de resultats

també s'extreu que la ràtio, les propostes i activitats plantejades i/o les organitzacions de les aules ajuden, també, a atendre la diversitat present.

- 2) Quina és la quantitat de recursos (econòmics, formatius, humans, etc) de que es disposa per atendre la diversitat durant els ambients?

La quantitat de recursos per tal d'atendre la diversitat durant els ambients s'han descrit i quantificat també en l'anàlisi de dades. Per una banda, l'escola compta amb recursos humans, formatius, econòmics i materials per tal de fer front a la diversitat durant els ambients. Aquesta quantitat i número de recursos són els que serveixen, en el dia a dia, per acompanyar els infants durant l'estona d'ambients. Per altra banda, no obstant, pel que fa al bloc de recursos econòmics, sembla ser que el claustre no és massa conscient de la dotació econòmica destinada a material dels ambients.

La quantitat de recursos és molt variada (presència de més docents i adults dins l'aula per tal de baixar les ràtios, dotació econòmica destinada als ambients, formacions individuals en relació a la diversitat i als ambients, etc).

- 3) Quina percepció té l'equip docent en relació a l'atenció a la diversitat durant els ambients?

La visió general de l'equip docent és que, a través dels ambients d'aprenentatge, es pot atendre la diversitat d'una manera molt més òptima i útil que no pas amb una altra metodologia, ja que així pot observar-se en l'anàlisi de resultats. A grans trets, la valoració de l'equip docent és positiva ja que l'estona d'ambients és una estona on hi ha temps i recursos per poder acompanyar les dificultats, les necessitats d'aprenentatge o els diferents ritmes maduratius. Al llarg dels ambients, poden cobrir-se demandes que, en una altra franja, no s'hi podria donar cabuda. Tal com es comenta en una entrevista, és un temps on l'infant pot aprendre de dins cap a fora (i no un aprenentatge mecànic i imposat de fora cap a dins). Això, en general, fa que l'equip docent tingui una bona sensació de l'atenció a la diversitat durant aquestes estones. Així doncs, les percepcions estudiades i analitzades amb les entrevistes són positives.

- 4) Com es garanteix l'atenció a la diversitat durant les sessions d'ambients d'aprenentatge?

Aquesta és una de les preguntes les quals no han quedat del tot ben respostes al llarg de l'estudi. Si bé sabem, de la mà de les persones entrevistades, que les sessions d'ambients tenen la particularitat de poder atendre millor i conèixer millor als nens i nenes, no podem extreure unes conclusions rellevants en relació a com es garanteix aquesta atenció a la diversitat.

- 5) Com es poden atendre tots els infants a partir del treball per ambients?

Les sessions d'ambients d'aprenentatge tenen la característica de proposar un treball autònom als nens i nenes. Això permet, a l'equip docent, poder atendre tant als infants amb més necessitats com els que no presenten tantes demandes o dificultats. L'àmplia presència d'adults dins l'aula, les propostes obertes i flexibles i l'aprenentatge de dins cap a fora, són diverses opcions que permeten atendre la majoria dels infants durant les sessions d'ambients.

- 6) Què és cabdal en el treball per ambients d'aprenentatge per garantir una atenció a la diversitat òptima?

En general, es valora molt bé el fet de poder ser més adults dins l'aula i tenir unes ràtios més baixes, ja que així ho valoren positivament tant les persones enquestades com les entrevistades.

- 7) Com pot millorar-se aquesta proposta de treball per ambients?

Com pot observar-se en l'anàlisi de resultats, en relació a l'objectiu 3, la proposta pot millorar-se intentant incorporar un sistema d'avaluació, unes pautes per fer el seguiment a l'alumnat amb dificultats de gestió de la conducta o amb més inversió econòmica, entre altres.

Pel que fa a la **hipòtesi** plantejada en la investigació (la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge afavoreix una atenció a la diversitat de manera inclusiva), pot afirmar-se i concloure's que es compleix. Si bé també són necessàries algunes orientacions de millora, la metodologia de treball proposada és pertinent i útil per afavorir una atenció a la diversitat de manera inclusiva.

Per acabar aquest apartat, els resultats obtinguts poden relacionar-se directament amb algunes de les qüestions plantejades al **marc teòric de la investigació**. En aquest sentit, podem relacionar la metodologia del treball per ambients amb la idea que Duarte (2003) defensava. Duarte defensa que els ambients impliquen molt més que l'espai físic, els recursos o els materials. De fet, a través de les entrevistes hem pogut entreveure aquesta idea també. Treballar per ambients d'aprenentatge no es limita a les estones d'ambients. Pot extrapolar-se a tots els nivells de l'escola; la mirada cap a l'infant, la concepció d'un infant únic i irrepetible, l'autoregulació i l'autonomia per cobrir les pròpies necessitats, etc.

8.2. Limitacions, suggeriments i propostes de millora

Limitacions

El present estudi presenta limitacions importants en relació a la mostra seleccionada. Fa molt difícil extreure una conclusió global o un postulat que pugui ser extrapolable a altres situacions similars. La mostra, inicialment de 26 persones, ha quedat reduïda a 14 participants que han contestat el qüestionari i 2 que han accedit a participar en l'entrevista. Això ha suposat una disminució de la qualitat de la investigació, ja que els resultats obtinguts poden ser poc representatius de la realitat del centre escolar (no coneixem la resposta de l'altra meitat de l'equip docent).

Algunes de les afirmacions del qüestionari o preguntes de l'entrevista no han ajudat del tot a aconseguir els objectius. D'aquesta manera, s'han trobat algunes qüestions amb un nivell de pertinència baix en relació a l'estudi. Així, aquestes preguntes o afirmacions s'han extret de l'anàlisi de les dades no aportant cap informació rellevant. Per exemple, algunes de les preguntes del qüestionari que no han aportat informació són la 12, la 13 o la 17. En l'entrevista, una de les preguntes que no ha aportat solucions seria la 12.

Una altra de les limitacions d'aquest estudi és la poca quantitat de literatura sobre els ambients d'aprenentatge trobada a la xarxa. Aquest fet, que per una banda demostra la innovació de la proposta, ha fet que no s'hagi pogut contrastar del tot amb altres articles, normatives o legislacions que abordin aquesta metodologia.

Pel que fa a les variables, aquesta investigació no ha pogut controlar altres variables que podrien ser d'interès també en futures investigacions. Parlem de variables com la conflictivitat, la diferència entre el número de nens i nenes o la situació de les famílies.

Suggeriments

Com a suggeriments, caldria remarcar la importància dels adults acompanyants en la implantació d'aquestes metodologies dins l'aula. No obstant, probablement no podem situar a la mateixa línia a l'adult tutor, l'adult docent d'educació especial o l'adult estudiant en pràctiques. Potser, en futures investigacions, caldria establir les diferents categories d'adults que poden intervenir dins l'aula i concretar l'estudi cap a aquesta direcció.

Propostes de millora

En primer lloc, per poder millorar la poca representativitat de la mostra i la poca participació al qüestionari (la meitat de l'univers), podríem destinar una estona en horari del centre a respondre el qüestionari en format paper. El fet de ser a finals de curs i el cansament que per a l'equip docent això suposa, podria ser una causa d'aquesta poca participació.

En segon lloc, caldria millorar els instruments de recollida de dades utilitzats per tal de poder extreure'n conclusions de totes les preguntes. Una opció seria optar per eliminar les preguntes no pertinents de l'instrument o bé reformular-les per poder-ne extreure resultats rellevants.

En tercer lloc, si bé la literatura que tracta la metodologia dels ambients d'aprenentatge és molt reduïda, caldria també explorar altres vies i altres literatures que tinguin afinitats amb aquesta metodologia i que puguin ser comparades.

Per últim, pel que fa a les variables, en futures investigacions caldria també fer un anàlisi d'altres variables que poden ser influents en els resultats. De fet, moltes variables que no s'han tocat en aquest estudi poden ser realment importants (número de nens i nenes, origen i tradicions de les famílies, etc).

No obstant, malgrat aquestes limitacions, aquests suggeriments i aquestes propostes de millora, aquest estudi pot servir de base per a escoles que estiguin implementant aquesta metodologia a les seves aules i necessitin informació i evidències de com tractar la diversitat en les sessions d'ambients. A més, amb les orientacions proposades, aquest estudi també pot ser útil tant per escoles que ja estiguin treballant així com per escoles que vulguin fer el pas i vulguin començar a implementar aquesta metodologia. L'objectiu final d'aquest estudi és el de millorar

l'atenció a la diversitat aprofitant aquesta metodologia innovadora, transversal i interdisciplinària.

8.3. Perspectives de futur

Aquesta investigació podria encetar el camí cap a noves investigacions basades en els ambients d'aprenentatge i com aquests poden ajudar a la inclusió de tot l'alumnat dins l'aula ordinària. De fet, com diu una de les participants, en el procés de "creació" dels ambients cal una transformació de l'escola, de la mirada cap a l'infant i molta reflexió. En aquesta línia, podria ser interessant futures investigacions que ajudessin a centres a implementar aquesta nova metodologia basada en els ambients.

Per poder aconseguir els ambients tal i com els coneixem, tal com diu una de les participants, cal molta reflexió, treball en equip i molta observació de les necessitats dels infants. Així, potser podria ser interessant noves i futures investigacions que girin en relació a aquest aspecte: implementar la metodologia d'ambients d'aprenentatge des de zero.

No obstant, com s'ha apuntat anteriorment, aquesta investigació ha comptat amb una mostra molt poc representativa i, molt probablement, també caldrien noves investigacions amb una mostra molt més representativa que sigui capaç d'extrapolar resultats i començar a posar les bases d'aquesta necessitat d'incloure i atendre tot l'alumnat a partir d'aquesta metodologia.

Una altra línia d'investigació podria partir d'algunes de les preguntes que s'han plantejat a l'estudi però que no han pogut ser resoltes. En aquest sentit, per exemple, podria investigar-se com es pot garantir l'atenció a la diversitat durant les sessions d'ambients.

Tenint en compte que 7 dels participants al qüestionari han respost que no tenen massa formació en relació als ambients d'aprenentatge, podria plantejar-se un estudi per saber quines són les dificultats i les potencialitats dels docents en relació a aquest tema per, posteriorment, aplicar una formació encarada a millorar les dificultats.

Ja per acabar, cal citar alguns dels conceptes que, també, podrien ser objecte de futures investigacions. En primer lloc, podrien plantejar-se investigacions al voltant del paper del docent en relació a l'alumnat quan aquest està actuant de forma autònoma als ambients. En segon lloc, podria també estudiar-se la rendibilitat econòmica dels ambients d'aprenentatge o, sense anar més lluny, podria també estudiar-se la possibilitat d'establir ambients d'aprenentatge a cursos superiors com 3r, 4t, 5è o 6è de primària.

9. Referències bibliogràfiques

- Assembla General de les Nacions Unides. (2006). *Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat*.
https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/11discapacitat/2012_04_11_convencio_drets_persones_discapacitat_catala.pdf
- Ballestín, B. (2017). *Introducció a l'anàlisi de dades qualitatives: Mètodes i tècniques d'investigació socioeducativa*. FUOC.
- Blaxter, L.; Hughes, C.; Tight, M. (2010). *How to research*. McGraw-Hill Education.
- Brenner, M. E. (2006). *Interviewing in Educational Research*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education.
- Direcció General d'Educació Infantil i Primària (2015). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu*. (1ra ed.). Servei de comunicació i publicacions. Generalitat de Catalunya, Departament d'educació.
- Duarte, J. (2003). Ambientes de aprendizaje: una aproximación conceptual. *Estudios pedagógicos (Valdivia)*, (29), 97-113.
- Generalitat de Catalunya. *Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació de Catalunya* (DOGC, 5422, de 16/07/2009).
- González, M. (2002). Ética i formació universitària. *Revista iberoamericana de educació*. 29-92. <https://homepage.cem.itesm.mx/amaya.arribas/etica.pdf>
- Govern d'Espanya. *Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació*. Butlletí Oficial de l'Estat núm. 340 (2020).
- Hertzberger, H.; De Swaan, A. (2009). *The Schools of Herman Hertzberger*. 010 Publishers.
- López, M. (2012). La escuela inclusiva: una oportunidad para humanizarnos. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 26 (2),131-160. ISSN: 0213-8646. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27426890007>
- Lluch, X. (2005). Societat i multiculturalitat: una perspectiva educativa. *Cuadernos electrónicos de filosofía del derecho*. CEFD, núm. 12.
- Martín, M.C. (2004). Formación continuada: *Diseño y validación de cuestionarios*. *Matronas Profesión*. (17). (23-29).
- Raichvarg, D. (1994). La educación relativa al ambiente: Algunas dificultades para la puesta en marcha. *Memorias Seminario Internacional. La Dimensión Ambiental y la Escuela*. Serie Documentos Especiales MEN: 2-28.
- Riba, C. (2011). *L'anàlisi qualitativa de dades*. FUOC.

- Riba, C. (2010). *L'anàlisi del discurs*. FUOC.
- Riera, M.; Ferrer, M.; Ribas, C. (2014). La organización del espacio por ambientes de aprendizaje en la Educación Infantil: significados, antecedentes y reflexiones. *Oreladei*, Vol. 3 (2), 19-39.
<https://mimanualparanivelinicial.files.wordpress.com/2017/10/la-organizac3b3n-del-espacio-por-ambientes-de-aprendizaje-en-la-educac3b3n-infantil-sig-nificados-antecedentes-y-reflexiones-maria-a-riera-jaume.pdf>
- Rodríguez-Gómez, D. (Coord.). (2018). *El projecte d'investigació*. FUOC.
- Troncoso, M. V.; Flórez, J. (2013). Integración social. *Padres y Maestros*, 354, 6-10.

10. Annexos

10.1. Annex 1. Instrument de recollida d'informació 1.

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd_3UdPPkMt2-NzeFf7EJKrPrntdxXw959h0r-ad_KQXHAYJA/viewform

QÜESTIONARI D'ANÀLISI DE RECURSOS D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT DURANT LES SESSIONS D'AMBIENTS D'APRENTATGE.

PRESENTACIÓ

Benvolgut, benvolguda:

Les metodologies obertes, flexibles i que posen els interessos de l'alumnat al centre de l'aprenentatge han anat en augment en els darrers anys a les escoles i instituts de Catalunya. Les normatives i legislacions educatives han seguit prioritant una atenció a la diversitat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. No obstant, aquestes metodologies tenen en compte una correcta atenció a la diversitat? Aquesta investigació se centra en analitzar la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per poder optimitzar aquesta proposta i plantejar línies de millora. El present qüestionari, de caire quantitatiu, servirà per analitzar els recursos d'atenció a la diversitat durant les sessions d'ambients d'aprenentatge.

L'objectiu general del projecte és conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal d'optimitzar-ne la proposta.

Les respostes del present qüestionari seran totalment anònimes, recollides i tractades amb finalitats exclusivament docents i d'investigació i sense ànim de lucre.

Durada aproximada: 5 minuts.

CONSENTIMENT INFORMAT

Títol de l'estudi: Ambients d'aprenentatge i inclusió. Orientacions per a una correcta atenció a la diversitat.

Responsable del qüestionari: Marc Molas Esparraguera.

Objectiu de l'estudi: Conèixer la valoració dels/de les mestres en relació als ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat, per tal de optimitzar-ne la proposta.

Legitimació: Consentiment de l'interessat/da.

Destinatari: Únicament el responsable del qüestionari. No se cedeixen dades a tercers.

Drets dels/de les interessats/des: En qualsevol moment pot canviar-se la decisió de participar i retirar el consentiment. Per fer-ho, pot cancel·lar-se l'ompliment del qüestionari i/o enviar un correu electrònic a mmolase@uoc.edu.

(X) Manifesto haver estat informat/da de les qüestions anteriors relacionades amb l'estudi i accepto la meva participació.

BLOC 1: DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

1. Sexe*

- Dona
- Home
- Altres

2. Edat*

- Entre 20 i 29 anys
- Entre 30 i 39 anys
- Entre 40 i 49 anys
- 50 o més

3. Formació de base*

- Mestre/a d'educació infantil
- Mestre/a d'educació primària
- Mestre/a d'educació infantil i primària
- Mestre/a especialista
- Auxiliar d'educació especial
- Tècnic/a especialista d'educació infantil
- Tècnic/a d'integració social
- Educador/a social
- Una altra

4. Funció actual*

- Tutor/a
- Especialista
- Suport
- Tècnic/a especialista d'educació infantil
- Tècnic/a d'integració social
- Educador/a social
- Una altra

5. Experiència en centres educatius*

- 5 anys o menys
- Més de 5 anys
- Més de 10 anys
- Més de 15 anys

6. En els darrers 3 cursos, has fet alguna formació relacionada amb la metodologia d'ambients d'aprenentatge?*

- Sí
- No
- No ho recordo

7. En els darrers 3 cursos, has fet alguna formació relacionada amb l'atenció a la diversitat o inclusió?*

- Sí
- No
- No ho recordo

8. Vols afegir algun comentari?

BLOC 2: RECURSOS HUMANS

Indica el teu grau d'acord en relació a les següents afirmacions (1: molt poc d'acord i 5 molt d'acord).

Durant les sessions d'ambients...

9. Sempre som més d'un adult dins l'aula.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10. L'àmplia presència d'adults permet atendre totes les necessitats de l'alumnat.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

11. És una franja on es poden atendre tota la diversitat de nivells presents a l'aula.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

12. Puc estar al costat dels infants que més ho necessiten.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

13. Puc acompanyar les dificultats d'aprenentatge.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

14. Vols afegir algun comentari?

BLOC 3: RECURSOS ECONÒMICS

Indica el teu grau d'acord en relació a les següents afirmacions (1: molt poc d'acord i 5 molt d'acord).

15. La dotació econòmica destinada al material dels ambients (mobiliari, joguines, material fungible, etc) és suficient.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

16. Amb més recursos econòmics destinats a material, l'atenció a la diversitat milloraria molt més.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

17. Cada curs, es destinen molts diners a la compra i actualització de: mobiliari, joguines, material, etc.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

18. Vols afegir algun comentari?

BLOC 4: RECURSOS FORMATIUS

Indica el teu grau d'acord en relació a les següents afirmacions (1: molt poc d'acord i 5 molt d'acord).

En relació als ambients d'aprenentatge...

19. Tinc les estratègies i les eines necessàries per acompanyar l'alumnat en les activitats.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

20. La meva formació en atenció a la diversitat m'ajuda a adaptar activitats, acompanyar les dificultats d'aprenentatge o la diversitat de nivells.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

21. Puc adaptar les activitats als ritmes i nivells dels infants.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

22. Vols afegir algun comentari?

BLOC 5: RECURSOS MATERIALS

Indica el teu grau d'acord en relació a les següents afirmacions (1: molt poc d'acord i 5 molt d'acord).

23. Els materials i les activitats estan adaptades als nivells de tots els infants.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

24. Optimització de l'espai: fem ús de tot l'espai de l'aula.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

25. Vols afegir algun comentari?

BLOC 6: RECURSOS ORGANITZATIUS

Indica el teu grau d'acord en relació a les següents afirmacions (1: molt poc d'acord i 5 molt d'acord).

26. La durada de les sessions d'ambients és adequada.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

27. La franja horària dedicada a les sessions d'ambients (en el grup on passes més hores) és adequada.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

28. El grup on passes més hores sempre fa ambients a la mateixa hora.

- Sí i ho valoro positivament
- Sí i ho valoro negativament
- No i ho valoro positivament
- No i ho valoro negativament

29. Cada setmana, quantes hores d'ambients fa el grup on passes més hores?
(Desplegable numèric)

30. Quina és la ràtio d'infants per aula durant una sessió d'ambients?
(Desplegable numèric)

31. Quina consideres que és la millor franja horària per a les sessions d'ambients?
Abans del pati
Després del pati
A la tarda
Altres

32. Vols afegir algun comentari?

Gràcies. La teva resposta ha estat guardada.

10.2. Annex 2. Instrument de recollida d'informació 2.

FONT 1

TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA DE VALORACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE COM A EINA D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT.

Dia i hora: 13 de maig de 2022 a les 16:00

Persona entrevistadora: Marc Molas Esparraguera (estudiant TFM)

Persona entrevistada: Equip directiu i tutora

Marc: Bon dia, soc en Marc Molas Esparraguera, estudiant del màster en psicopedagogia per la Universitat Oberta de Catalunya. Actualment estic realitzant el meu treball final de màster (TFM) sobre la valoració dels ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat per poder-ne elaborar unes orientacions i millores. El present projecte, d'una banda, utilitza un qüestionari quantitatiu per conèixer la quantitat de recursos d'atenció a la diversitat durant els ambients. D'altra banda, a través d'aquesta entrevista, busca obtenir dades qualitatives sobre la valoració i la percepció d'algun protagonista docent sobre aquest tema.

Per això, s'inicia aquesta entrevista a la ****, en representació de l'equip directiu d'una escola que utilitza la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge a les etapes d'educació infantil i cicle inicial. Bon dia **** i gràcies, en primer lloc, per atendre aquesta petició.

L: Bon dia Marc.

1) Marc: Quan fa que, a l'escola, utilitzeu la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge i d'on sorgeix aquest canvi?

L: Doncs sorgeix de l'observació i detecció per part de les mestres d'un descontentament general amb la metodologia utilitzada, adonant-nos que no estàvem cobrint les necessitats reals dels nostres infants.

2) Marc: Què permet, aquesta metodologia, que no permetin altres metodologies també igualment utilitzades en altres escoles?

L: tal i com he esmentat anteriorment, ofereix la possibilitat de cobrir les necessitats pròpies dels infants d'aquesta etapa evolutiva partint dels seus interessos.

3) Marc: Quins avantatges creus que té aquesta metodologia?

L: és una metodologia que potencia l'autonomia dels infants, la presa de decisions i l'autoregulació.

4) Marc: Hem descrit avantatges, però de ben segur que també té mancances. Què creus que podria millorar-se en relació al treball per ambients?

L: potser el més complicat i el repte és poder fer una bona avaluació i seguiment de cada un dels alumnes.

5) Marc: El currículum actual dóna molt d'èmfasi a la individualització dels processos d'aprenentatge, el respecte dels diferents ritmes maduratsius, etc. De quina manera poden individualitzar-se les activitats durant els ambients?

L: la gran avantatge és que cada infant escull l'ambient i la proposta segons les seves necessitats; n'hi ha que són més de moviment, constructors, científics,... les propostes doncs, es van modificant o ampliant en funció dels interessos dels nens i nenes.

6) Marc: Com s'atén i s'acompanya l'alumnat durant els ambients?

L: es parteix molt de l'observació i la documentació per tal de detectar on cal actuar.

7) Marc: Les activitats proposades, son prou obertes, àmplies i flexibles per atendre diverses tipologies d'alumnat, diferents ritmes d'aprenentatge o diferents nivells maduratsius?

L: Sí. Totes les activitats són obertes i adaptades a tots els nivells maduratsius que tenim. Un dels avantatges és que a través dels ambients, podem individualitzar molt les tasques i propostes per a cadascun dels nens i nenes.

8) Marc: La ràtio o la presència d'adults dins l'aula deuen ser una bona eina per atendre la diversitat. En destacaries alguna més?

L: Sí. La ràtio és molt bona i la constant presència d'adults dins l'aula també. A l'escola tenim molts infants amb moltes necessitats (emocionals, d'aprenentatges, de conducta, etc). Per atendre totes les demandes comptem amb més adults dins l'aula i una ràtio més baixa. No obstant, per atendre la diversitat, creiem que una bona manera és poder estar amb aquell alumne, observar-lo, fer-li les propostes que necessita, adaptar-li les activitats, demanar-li què necessita, etc. Tot això, amb una altra metodologia no ho podíem fer.

9) Marc: El fet que l'alumnat sigui lliure de triar què vol fer, no suposa un perill per aquells continguts acadèmics que s'han de desenvolupar? Com es gestiona amb l'alumnat amb NEE?

L: Tot acaba sorgint. En aquells alumnes que es passarien tots els dies jugant a Lego, els proposem fer altres tasques o deixar-los triar algunes propostes. Altres alumnes també necessiten una graella per centrar l'atenció. Alguns infants, sobretot a 1r aquest any, necessiten molt la presència de l'adult al costat.

10) Marc: Entenent el terme 'diversitat' de manera àmplia (dificultats d'aprenentatge, trastorns, altes capacitats, aula d'acollida, mobilitat reduïda, etc), com els ambients ajuden a aquest tipus d'alumnat a desenvolupar aprenentatges?

L: Jo diria que els ambients ajuden perquè els permet fer allò que el cos els està demanant. Si un alumne no ha passat per la fase d'experimentació, per exemple, pot fer-ho encara que tingui una edat on no tocaria. M'explico? Per mi, un aspecte fonamental és la individualització de totes les tasques, la presència de l'adult al

costat, l'adaptació de les activitats, la concepció de l'aprenentatge de dins cap a fora (i no de fora cap a dins). Volem que els nens facin el que necessiten i no tant el que nosaltres els "imposem".

11) Marc: A través dels ambients, pots acompanyar les diferents necessitats d'aprenentatge del teu alumnat?

L: sento que puc atendre de diferent manera, segons les necessitats i el moment de cada un d'ells.

12) Marc: Què diries a les escoles que vulguin implementar l'aprenentatge a través dels ambients?

L: que facin i donin molta importància a les prèvies: molta reflexió, observació dels infants de la seva escola i les seves necessitats, formació i la presa de decisions en equip són clau.

Marc: Moltes gràcies pel teu temps.

L: de res Marc, a tú.

FONT 2

TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA DE VALORACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE COM A EINA D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT.

Dia i hora: 13 de maig de 2022 a les 17:00

Persona entrevistadora: Marc Molas Esparraguera (estudiant TFM)

Persona entrevistada: Coordinadora d'ambients i tutora

Marc: Bon dia, soc en Marc Molas Esparraguera, estudiant del màster en psicopedagogia per la Universitat Oberta de Catalunya. Actualment estic realitzant el meu treball final de màster (TFM) sobre la valoració dels ambients d'aprenentatge com a eina d'atenció a la diversitat per poder-ne elaborar unes orientacions i millores. El present projecte, d'una banda, utilitza un qüestionari quantitatiu per conèixer la quantitat de recursos d'atenció a la diversitat durant els ambients. D'altra banda, a través d'aquesta entrevista, busca obtenir dades qualitatives sobre la valoració i la percepció d'algun protagonista docent sobre aquest tema.

Per això, s'inicia aquesta entrevista a la ****, coordinadora d'ambients i tutora d'una escola que utilitza la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge a les etapes d'educació infantil i cicle inicial. Bon dia **** i gràcies, en primer lloc, per atendre aquesta petició.

J: Bon dia Marc.

1) Marc: Quan fa que, a l'escola, utilitzeu la metodologia de treball per ambients d'aprenentatge i d'on sorgeix aquest canvi?

J: Doncs la metodologia es va començar a aplicar el curs 2017/2018 però podriem dir que el projecte s'inicia el curs anterior amb les visites a les escoles, formacions, reflexions i presa de decisions. Sorgeix sobretot de la necessitat de trobar una manera de cobrir les necessitats dels infants de manera que aquests estiguin més disponibles per l'aprenentatge. Necessitats tant de joc com emocionals.

2) Marc: Què permet, aquesta metodologia, que no permetin altres metodologies també igualment utilitzades en altres escoles?

J: Permet baixar les rations, acompanyar de forma més individualitzada als infants tant a nivell de continguts com a nivell emocional. També permet conèixer més els infants, els seus interessos i potencialitats, per poder també acompanyar-los en altres moments. Alhora obre als infants un munt de llenguatges amb els quals relacionar-se trobant i potenciant aquelles intel·ligències amb les que més vibren.

3) Marc: Quins avantatges creus que té aquesta metodologia?

J: La baixa de ratios, l'acompanyament més individualitzat, oferir diferents llenguatges per acostar-se al coneixement, aprenentatge entre iguals. Potser, per

mi, la clau és que permet conèixer molt més als infants, tots i totes tenen talents i amb aquesta metodologia és molt més senzill trobar quins són i potenciar-los.

4) Marc: Hem descrit avantatges, però de ben segur que també té mancances. Què creus que podria millorar-se en relació al treball per ambients?

J: les mancances amb les que ens trobem a dia d'avui és l'avaluació i l'atenció als casos més complicats a nivell de conducta. Costa molt fer un registre de l'evolució de cada infant en aspectes molt concrets, sobretot de continguts. Trobo que és una metodologia molt viva, a la pràctica observem i vivenciem moments molt claus que donen molta informació del moment en què es troba l'infant, però a l'hora són moments difícils de recollir tot això, requereix de molta constància i dedicació posterior.

5) Marc: El currículum actual dóna molt d'èmfasi a la individualització dels processos d'aprenentatge, el respecte dels diferents ritmes maduratsius, etc. De quina manera poden individualitzar-se les activitats durant els ambients?

J: el material i les propostes que s'ofereixen durant els ambients són prou obertes perquè cada infant pugui relacionar-se amb aquestes des del moment en què es troba. També l'acompanyament que fa l'adult per mitjà de la conversa o la introducció de nous reptes s'adapta al nivell i moment maduratiu de cada infant.

6) Marc: Com s'atén i s'acompanya l'alumnat durant els ambients?

J: l'infant és el protagonista de l'aprenentatge, és qui escull segons les propostes amb les que més connecta. El paper de l'adult és el de provocador, per mitjà de l'observació ha de poder proporcionar reptes adequats al moment de cada infant per tal que aquest avanci en el seu desenvolupament. Aquest reptes poden ser des de preguntes, canvi de proposta o ampliació de materials, per exemple.

7) Marc: Les activitats proposades, són prou obertes, àmplies i flexibles per atendre diverses tipologies d'alumnat, diferents ritmes d'aprenentatge o diferents nivells maduratsius?

J: com ja he comentat, si, són prou obertes perquè cada infant es pugui relacionar amb aquestes depenent del moment maduratiu en què es troba.

8) Marc: La ràtio o la presència d'adults dins l'aula deuen ser una bona eina per atendre la diversitat. En destacaries alguna més?

J: l'autonomia dels infants també es converteix en una bona eina, ja que al relacionar-se i moure's de forma autònoma per les diferents propostes permet acompanyar de forma més individualitzada els diferents processos que es van donant.

9) Marc: El fet que l'alumnat sigui lliure de triar què vol fer, no suposa un perill per aquells continguts acadèmics que s'han de desenvolupar? Com es gestiona amb l'alumnat amb NEE?

J: és una pregunta que ens fem tot sovint, especialment a mesura que avancen els cursos. Penso que s'ha de trobar un equilibri, sigui en moments d'ambients o

en d'altres per tal de poder arribar a tots els continguts acadèmics. Actualment ens trobem en un treball de reflexió per intentar trobar aquest equilibri.

En tot cas, el tema de l'alumnat NEE depèn molt de cada cas individual, en aquests casos se'n parla i es fan les adaptacions que considera l'equip docent. Alguns exemple poden ser fer un pla de treball o limitar la lliure circulació a un ambient.

10) Marc: Entenent el terme 'diversitat' de manera àmplia (dificultats d'aprenentatge, trastorns, altes capacitats, aula d'acollida, mobilitat reduïda, etc), com els ambients ajuden a aquest tipus d'alumnat a desenvolupar aprenentatges?

J: precisament el ventall de possibilitats que ofereixen els ambients permet que tots els infants (alguns amb més acompanyament que d'altres, per suposat) pugui relacionar-se amb les propostes que d'una banda connectin amb els seus interessos, i de l'altre els permeti desenvolupar des del moment en què es trobin.

11) Marc: A través dels ambients, pots acompanyar les diferents necessitats d'aprenentatge del teu alumnat?

J: penso que és molt més senzill atendre les diferents necessitats d'aprenentatge que utilitzant altres metodologies més tradicionals.

12) Marc: Què diries a les escoles que vulguin implementar l'aprenentatge a través dels ambients?

J: que facin molta formació relacionada amb el desenvolupament dels infants per tal de conèixer les seves necessitats a cada etapa. Alhora molta reflexió en equip i que visitin escoles per veure exemples però que busquin allò que pensin que s'adapta més a la seva realitat.

Penso que també hi ha d'haver un treball personal enfocat en com ens relacionem amb els aprenentatges i també amb els i les altres.

Marc: Moltes gràcies pel teu temps.

J: A tu.

10.3. Annex 3. Cronograma del projecte (diagrama de Gantt).

Marc Molas Esparraguera / DTF: Josep Maria Garcia Balda TFM - Màster psicopedagogia (UOC) Ambients d'aprenentatge i inclusió. Orientacions per a una correcta atenció a la diversitat			Març 2022							Abril 2022																															
			Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg				
			21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Activitat	Mitjà	Participants																																							
Plantejament del problema	-	-	■																																						
Fonamentació teòrica	-	-								■																															
Marc metodològic	-	-								■																															
Aplicació	Prova pilot del qüestionari i modificació d'errors	GForms								■																															
	Contacte amb la direcció del centre i selecció de la mostra	Correu electrònic								■																															
	Enviament de la presentació, els objectius i el consentiment informat	Correu electrònic / GForms								■																															
	Aplicació del qüestionari	GForms								■																															
			Maig 2022														Juny 2022																								
Activitat	Mitjà	Participants	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dll	Dm																
			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31									
Resultats	Aplicació del qüestionari	GForms	■																																						
	Aplicació de les entrevistes	Presencial	■																																						
	Anàlisi de les dades	GForms / GSheets								■																															
	Resultats i conclusions	GSheets / GDoc								■																															
	Redacció final	GDoc								■																															